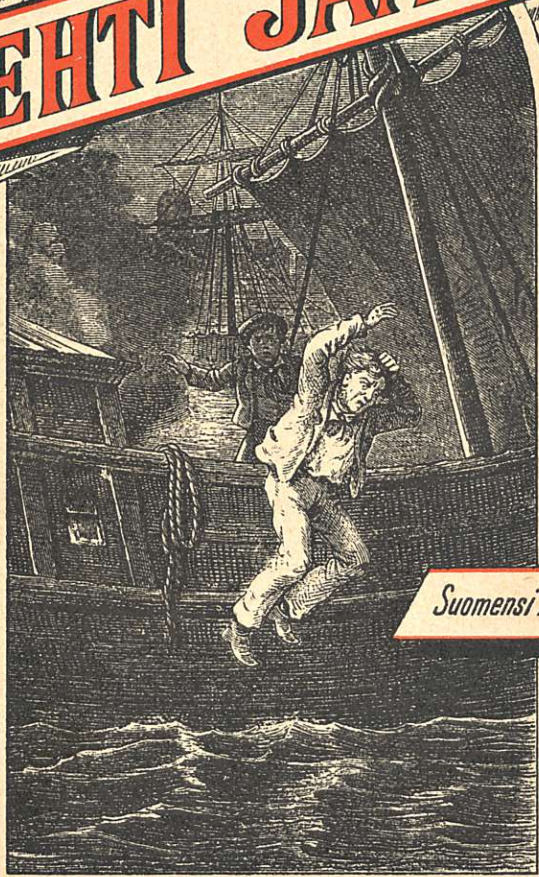


Joutohetkinä IV.

REHTI JAAKKO



Suomensi AATTO. S.

PORVOSSA.
Werner Söderström.
Hinta 65 p.

REHTI-JAAKKO.

KAPTEENI MARRYATIN

KERTOMUKSEN MUKAAN NUORISOLLE

MUKAILLUT

GUSTAF HÖCKER.

SUOMENSI A-a.



PORVOOSSA.

WERNER SÖDERSTRÖM.

REHTI-LAAKKO

KALLENI JARVAINEN

KERTOMUS SIEKIN NÄKÖMÄSTÄ

1894

GUSTAF NICKER

1894

1894

Porvoossa 1894,
Werner Söderström'in kirjapainossa.

Ensimmäinen luku.

Rehti-Jaakko, tämän kertomuksen sankari, syntyi ihmisten ilmoille eräässä laivassa, sellaisessa tavarain kuljetuslaivassa, joita on lukemattomia Thames-joella ja joita sanotaan lastiveneiksi. Semmoista lastivenettä Rehti-ukko kuljetti ollen vaimonsa kanssa sen ainoana laivaväkenä, ja siinä pienessä uiskentelevassa maailmassa vietti Jaakko aikaisimman lapsuutensa. Valitettavasti kyllä ei hänelle voinut jäädä suloisia muistoja siitä ajasta, sillä hänen äitinsä oli joutunut juoppouden orjaksi. Alussa hän vain silloin tällöin otti viinakulauksen vahvistukseksi kylmää ja joella vallitsevaa sumua vastaan, mutta vähitellen muuttui tulijuoma nautinnoksi, tottumus siihen himoksi ja viimein hän joi aamusta iltaan.

Rehti-ukko oli sangen taitava laivankuljettaja, mutta siinäpä koko hänen taitonsa olikin, häntä kun jo nuoruudesta asti oli opetettu yksistään siihen toimeen. Hänen ainoa nautintonsa oli piipunmys, jota hän tuskin milloinkaan otti suustaan. Maalle hän meni ainoastaan silloin, kuin hänen oli jotakin ostettava. Hänen elämänsä viisaus oli muutamissa sananparsissa, jotka aina olivat hänellä lohdutuksena, milloin ei kaikki käynyt hänen mielensä mukaan. Eräs niistä kuului: „Ei itku hädästä päästä; kerran tehty ei parane.“ Sen lausuttuaan ei hän enää koko asiaa enää ajatellut. Jos häntä jokin asia pyrki suututtamaan, oli hänellä tapana sanoa: „hullu tyhjältä suuttuu“, ja kuin hänelle sattui jotain vastusta, lohdutteli hän mieltään sanoilla:

„jos neuvo pettää, niin toinen auttaa.“ Kun ukko muuten oli sangen harvapuheinen, painuivat ne lauseet sitä syvemmin pikku Jaakon mieleen, ja hän toisteli niitä hyvin usein hiljaa itsekseen.

Kuten jo on sanottu, oli laivankuljettajan yleinen sisivistus kovin takapajulla. Hän ei osannut lukea eikä kirjoittaa, mutta muutamia kirjaimia hän kuitenkin oli oppinut piirtämään, ja niille oli hän antanut kullekin oman eri merkityksensä.

„En taida lukea enkä kirjoittaa, poikaseni,“ sanoi hän Jaakolle, „soisin taitavani sen; mutta katsoppas tätä, tämä merkitsee viljanelikkoa.“

Niin sanoen otti hän liitupalasen ja piirusti A-kirjaimen.

Samalla tavoin käytti hän monta muutakin kirjainta merkitäksensä joko siirappiastiaa, kahvisäkkiä, sillitynnyriä tai muuta tavaraa, joita hänellä oli laivassaan kuljetettavana.

Jaakko oli yhdentoista vanha eikä hänen tietonsa ja taitonsa olleet sen enempää laajenneet. Joen rannat olivat hänen maailmansa rajoina. Hän tosin näki puita ja taloja, vaan ei tietänyt edellisten kasvavan eikä jälkimäisiä rakennettavan. Sen sijaan tunsi hän tarkkaan joen syvät ja matalat paikat, tiesi joka paikan ja niemekkeen nimen sekä veden nousu- ja lasku-ajat. Lisäksi osasi hän ohjata laivaa, ja milloin häneltä puuttui voimia, oli hänellä apuna kokemuksensa, jonka oli saavuttanut alituisella harjoittamisella.

Heikon äidin väkevien juomain himo oli kahtena edellisenä vuotena tullut niin suureksi, että hän vain harvoin nousi vuoteeltansa. Eräänä lauantaina kulki laiva, hiiliä lastina, jokea ylös; kun oli vastatuuli, ei voitu enää ehtiä määräpaikkaan, vaan täytyi käydä ankkuriin. Ilta jo pimeni ja Rehti-ukko meni alas kajuuttaan, ja Jaakko jäi etukannelle, jossa hän tavallisesti vietti yöt, sateella pikku kojussa, joka oli ennen ollut koiran asuntona. Katsottuaan ankkuriköyttä aikoi hän juuri mennä levolle, kuin äkkiä kova huuto häntä peljätti ja hän samalla tunsi eris-

kummallisen savun käryä. Hetkisen kuluttua kuului jälleen samanlainen huuto ja Jaakko näki isänsä syöksevän ylös kajuutasta, hyppäävän mereen ja katoavan veteen. Tuska ja kauhu näyttivät saattaneen miehen siihen tekoon tai vieneen häneltä järjen, jotta hän ei osannut hallita itseänsä.

Kauhistunut poika riensi sille paikalle, josta isä oli kadonnut; vahvan virran tähden hän ei enää voinut huomata muuta kuin muutamia pikku aaltoja, jotka solisuttivat laivan sivua. Hetkisen aikaa oli hän ikäänkuin huumautuneena isän äkkiarvaamattomasta kuolemasta, kunnes äidin yhä heikommin kuuluvat hätähuudot ja savu hänet toinnuttivat.

Hänen rientäesssä kajuuttaan, tunkeutui savu niin sakeana hänelle vastaan, että hänen täytyi palata, ett'ei tukehtuisi. Hän alkoi tehdä mitä varmaan enimmät lapset hänen sijassaan olisivat tehneet: hän laskeutui istumaan ja alkoi katkerasti itkeä. Kuin hän vihdoin otti kädet silmiltään ja katseli ympärillensä, oli savu haihtunut ja kaikki oli hiljaa. Jaakko nousi ja astui alas kajuuttaan. Hän huusi äitiään, vaan ei saanut vastausta. Kajuutan lamppu paloi kyllin kirkkaasti ja valaisi joka nurkan. Jaakko ei huomannut missään palon merkkiäkään. Vapisevin äänin huusi hän uudestaan „äiti!“ Ei nytkään vastausta ja Jaakko tuskin tohti pelosta hengittää. Viimein rohkasi hän mielensä ja lykkäsi vuoteen uutimet syrjään. Siinä oli poika raukalle kauhistuttava näky. Äidistä ei ollut muuta jäljellä kuin musta läjä, ja kuin hän tuskastuneena ojensi kätensä, tunsu hän öljyistä tuhkaa. Huudahtaen kauhusta hoiperteli hän taapäin, haparoi rappusia ylös ja vaipui tainnuksiin laivankannelle, jääden siihen moneksi tunniksi makaamaan.

Jaakon äiti oli saanut hirvittävän kuoleman, johon oli syynä hänen ylenmääräinen väkevien juomisensa. Semmoista kauheata kuolemaa sanotaan itsensäpolttamiseksi. Alkohooli, jonka juomari paloviinan mukana juo, muodos-

taa kaasuja, jotka leviävät yli koko ruumiin, syttyvät ja polttavat sen tuhkaksi.

Varmaankin hirveä näky, vaimon ruumiista leimua-
vat liekit, saattoi Rehti-ukon semmoiseen tuskaan ja kau-
huun, että hän mielettömänä syöksyi sieltä ulos ja etsi
kuolemansa laineista.

Toinen luku.

oli jo kirkas päivä, kuin Jaakko heräsi horrostilastaan. Alussa hän ei muistanut, mitä oli tapahtunut, mutta kuin hän sattui katsahtamaan avoimeen kajuutan oveen, muistivat äkkiä edellisen illan kaikki kauhistuttavat tapaukset hänelle mieleen. Hän ei tohtinut mennä kajuuttaan; voittamaton pelko ja kauhu pidätti häntä ikäänkuin vangittuna paikoillaan. Viimein tajusi hän olevansa yksinään laivalla, ypö yksinään maailmassa, ja kyynelvirta tulvi hänen silmistänsä. Joella vallitseva vilkas elämä saattoi hänet jälleen ajattelemaan ja miettimään tilaansa. Hän tiesi laivan olevan erään kauppiaan Drummondin oma, jonka laivaveistämöltä hän isänsä kanssa usein oli ottanut lastia, ja päätti nyt ohjata aluksensa sinne. Jaakko oli liian heikko hinaamaan ylös ankkuria, hän siis katkasi köyden ja satoi sen jokeen jäävään päähän airon „poijuksi“, helpommin löytääksensä paikan.

Puolessa tunnissa saapui hän herra Drummondin laivaveistämölle ja ensi kerran elämässään astui hän nyt maalle. Hänet neuvottiin asuinhuoneeseen, jossa oli herra Drummond vaimoineen ja yhdeksänvuotisine tyttärineen. Pitkään aikaan ei Jaakko voinut nyyhkytyksiltä saada sanaakaan suustansa; vähitellen hän sitte tyyntyi sen verran, että voi kertoa surullisen historiansa.

„Hirmuista!“ huudahtivat herra ja rouva Drummond ikäänkuin yhdestä suusta, kuin poika vaikeni. „Onko sinulla sukulaisia, poika parka?“ kysyi rouva Drummond viimein, vähän toinnuttuaan kauhistuksestansa.

„Ei!“ vastasi Jaakko.

„Mieti kuitenkin,“ sanoi herra Drummond, „ehkäpä sentään johtuu mieleesi joku sukulainen maalta.“

„En ole tähän asti koskaan käynyt maalla.“

„Käsitätkö myöskin, että olet orpo poika?“ kysyi rouva Drummond sääliväisesti.

„En tiedä, mikä on orpo.“

„Kun ei ole enää isää eikä äitiä“, huomautti pikku tyttö.

„Niin, he ovat molemmat kuolleet,“ sanoi Jaakko itkien ja lisäsi sitte isän lauseen: „Ei itku hädästä päästä; kerran tehty ei parane.“

„Mihin nyt aiot ryhtyä?“ kysyi herra Drummond, vakavasti katsellen poikaa silmiin.

„En tiedä“, vastasi Jaakko. „Mitäs joutavasta!“

„Mikä kummallinen poika!“ huomautti rouva Drummond. „Käsitätkö onnettomuutesi koko suuruuden, hyvä lapsi?“

„Jos neuvo pettää, niin toinen auttaa“, vastasi Jaakko, pyyhkien pois kyyneleet silmistänsä, vaikka niitä kuitenkin yhä uudestaan herui.

„Nuo ovat todellakin kummallisia lauseita pojan suussa, vaan hän näyttää kuitenkin vilpittömästi heitä surevan“, sanoi herra Drummond. „Osaatko lukea ja kirjoittaa?“

„En,“ vastasi Jaakko, „vaan soisin kyllä osaavani.“

„No, saadaan nähdä, mitä sopii tehdä, poikaseni.“

„Minä tiedän, mitä pitää tehdä“, vastasi Jaakko. „Pitää lähettää väkeä joelle noutamaan ankkuri köysineen, ennenkuin poiju leikataan poikki.“

„Olet oikeassa, poikanen, se pitää heti tehdä.“

Rouva Drummond käski tyttärensä viedä pojan kyökiin, jossa piika antoi hänelle syödä, sillä vaikka suru ja murhekin ahdistivat häntä, oli hänen kuitenkin kovin nälkä, hän kun ei edellisestä päivästä asti ollut nauttinut palaakaan.

Toistaiseksi jäi orpo Jaakko herra Drummondin perheeseen ja ihan ensiksi hankittiin hänelle uusi puku, sillä hänen vaatteensa olivat sangen likaiset ja ryvettyneet. Sinä päivänä, jolloin hän sai uudet vaatteet, täytyi hänen syödä samassa pöydässä Drummondin perheen kanssa. Tottumaton kun oli liikkumaan niin hienossa seurassa ja tuskin ollenkaan tiesi, miten pöytäveistä ja kahvelia pidellään, käyttäytyi Jaakko syödessänsä niin kömpelösti, että Saara, talon pikku tytär, monta kertaa purskahti nauruun. Ensi kerran elämässään tunsu Jaakko mielensä tuskallisesti masentuvan ja häpeästä hän viimein tillahti itkemään.

„En enää naura sinua“, sanoi Saara ja ikäänkuin anteeksi pyytääksensä silitti hänen poskeaan, „mutta sinun pitää myöskin lakata itkemästä.“

„En, en itkekään enää“, vastasi Jaakko iloisesti ja lupasi kiitollisena tytön ystävällisyydestä vuolla hänelle puupalasesta pienen veneen.

„Pojalla on hyvä ja kiitollinen sydän“, kuiskasi herra Drummond rouvalleen, „ja hän kyllä ansaitsee, että me pidämme huolta hänestä.“

Herra Drummond pitikin sanansa. Hänen asuinpaikkansa Breatfordin lähellä oli laitos, jossa köyhät lapset saivat asunnon, ylläpidon ja opetusta, ja siihen laitokseen pantiin Jaakkokin. Siellä oli kaksi opettajaa, joista toinen oli nimeltä Dobs, vaan joka sangen mielellään salli itseään kutsuttavan Domine Dobiensiksi, syystä että oli paljon oppinut ja erittäinkin etevä latinankielen tuntija. Hän oli vanhanpuolinen pitkä ja hoikka mies ja hänen tavattoman suuri nenänsä oli aina vallattomien poikain pilkan esiinäänä. Välistä hän vaipui syviin mietelmiin, muistellen silloin vanhojen kreikkalaisten ja roomalaisten elämää tai mietti hän mieliaineensa, matematiikan selvittämättömiä kysymyksiä, ja unhotti silloin kokonaan sekä koulun että oppilaat, jotka käyttivät hänen hajamielisyyttänsä kaikenlaiseen vallattomuuteen. Muuten oli hän lapsellisen hyväsydäminen mies, jota ei juuri voitu sanoa herra Knapp-

sista, nuoresta alaopettajasta, sillä hän oli puolueellinen ja raakamainen luonnoltaan; sentähden oppivatkin pojat häneltä sangen vähän.

Kun Jaakolle oli määrätty istuinpaikka koulussa ja hän oli istahtanut siihen viimeisen penkin alapäähän, kutsui herra Knapps hänet Dominen läsnäollessa esiin.

„Osaatko lukea?“ kysyi opettaja.

„En,“ oli vastaus, „vaan soisin osaavani.“

„Hyvä, Rehti-Jaakko, toivosi kyllä vielä käy toteen“, sanoi Domine. „Tunnetko aakkoset?“

„Mitä ne ovat?“ kysyi Jaakko.

„Herra Knapps ne kyllä opettaa sinulle“, sanoi Domine ja neuvoi Jaakkoa kuuntelemaan tarkkaan.

„Mikä tämä on, poika?“ alotti herra Knapps, osoittaen A-ta.

Jaakko katseli tarkkaan kirjainta, joka näytti hänestä niin tutulta, sillä se oli niin hänen isänsä merkkien näköinen.

„No, mikä se on?“ toisti herra Knapps.

„Nelikko viljaa“, vastasi Jaakko.

„Nelikko viljaako? Olethan sinä narri. Se on A-kirjain.“

„Ei, se on nelikko viljaa“, väitti Jaakko. „Isäni on itse sanonut minulle niin.“

„Sitte oli isäsi yhtä taitamaton kuin sinäkin“, lausui herra Knapps.

„Minun isäni ei ollut mikään narri“, vastusti Jaakko.

„Hän tiesi tarkkaan, mikä on viljanelikko, ja minä tiedän sen myöskin.“

„Mutta minä sanon sinulle, että se on A-kirjain!“ tiuskasi opettaja vihaisesti.

„Mutta se on viljanelikko“, vastusti Jaakko sitkeästi.

„Tuolle pojalle ei voi mitään“, sanoi herra Knapps, kääntyen kiukusta säihkyvin silmin Dominen puoleen, jonka läsnäollessa hän ei tohtinut lyödä taitamatonta oppilasta. „Valehtelehan hän jo oppiessaan A:ta. Mitäpä hän sitte tehneekään, kuin tulee toisten vuoro?“

„Jaakko,“ sanoi Domine, „luuletko, taitamaton kun olet, voitavasi opettaa toisia? Etkö tiedä, että olet täällä oppimassa?“

„Mutta isäni sanoi sen merkitsevän vilja-nelikkoa.“

„Isäsi ehkä käytti sitä kirjainta merkitäksensä sitä,“ vastasi Domine levollisesti, „mutta täällä pitää sinun unhottaa, mitä olet oppinut isältäsi, ja alottaa uudestaan. Tämän kirjaimen nimi on A, Jaakko, eikä se merkitse mitään muuta. Mitä herra Knapps sanoo, pitää sinun uskoman, sillä hän on opettajasi. Istu nyt paikallesi ja seuraa tarkkaan.“

Jaakko otti vaarin varoituksesta, oppi pian aakkoset, edistyi nopeasti ja saavutti siten Dominen suosion. Kun hän laivalla oli tottunut olemaan avojaloin, olivat kengät hänelle haitaksi ja hänellä oli sentähden tapana opetus-tunneilla riisua ne ja panna penkin alle. Sen hänen kumppaninsa pian huomasivat ja eräänä päivänä, kun kengät taasen olivat poissa jalasta, lykkäsivät hänen sivukumppaninsa jaloillaan ne etemmäksi, kunnes ne vähitellen joutuivat lähelle Dominen pulpettia. Jaakko kaipasi kenkiänsä ja huomasi kumppanien aikovan pitää häntä pilkkanansa. Hän ei kuitenkaan sanonut mitään, vaan otti huomioon, miten Dominen lähellä istuva poika otti toisen kengän maasta ja varovasti pisti sen Dominen taskuun, hänen ollessaan vaipuneena syvämielisiin mietteihinsä. Kohta sen jälkeen nousi sama poika, lähestyi herra Knappsia ja pisti huomaamatta toisen kengän hänen taskuunsa kysyessään häneltä jotakin, ja meni sitte paikallensa salaperäisesti nauraen. Tunnin loputtua riensivät pojat meluten ulos pihalle. Mutta Jaakko ei liikahantanut paikaltaan. Molemmat opettajat aikoivat myöskin mennä kouluhuoneesta, kun huomasivat Jaakon.

„Pitäähän sinunkin mennä pihalle virkistymään, Jaakko,“ sanoi Domine. „Minkä tähden sinä istut etkä seuraa toisia?“

„Kun minulla ei ole kenkiä.“

„Missä sitte kenkäsi ovat?“

„Toinen on teidän taskussanne ja toinen herra Knappsin“, selitti Jaakko.

Molemmat opettajat pistivät kätensä taskuun ja vetivät kumpikin esiin kengän.

„Kuka on tohtinut tämän tehdä?“ kysyi Domine.
„Puhu, Jaakko!“

„Suuri, punatukkainen, teirenpilkullinen poika“, vastasi Jaakko.

„Ahaa, hän tarkoittaa Barnabasta!“ lausui Domine ja käski herra Knappsin soittamaan pojat sisään.

Pojat tulivat ja Jaakko näytti rikoksenteikijän. Barnabas koetti valhetella, mutta kun hän oli ottanut Jaakon vielä sangen uudennäköiset kengännauhat ja sitonut ne omiin huonoihin ja kuluneihin kenkiinsä, tuli hänen rikoksensa pian selville.

Domine otti rikkojan niskasta kiinni ja antoi hänelle aimo selkäsaunan sekä meni sitte pois alaopettajan kanssa.

Kun pojat jäivät yksin, pyyhki Barnabas, joka oli rangaistessa parkunut surkeasti, kyyneleensä ja sanoi Jaakolle:

„Tuleppas nyt pihalle, mestari Tuhkimus, niin saan voidella selkärunkoasi.“ Ja hän puristi nyrkkiään Jaakon nenän alla.

„Ei itku hädästä päästä“, vastasi Jaakko, tajuamatta sitä uhkausta. Ei hän myöskään olisi suonut Barnabaalle rangaistusta. „Kerran tehty ei parane. Koskiko sinuun hyvin kovasti?“

Barnabas oikein kuohui vihasta, sillä hän otti Jaakon puheen pilkaksi ja vahingoniloksi.

„Mitäs joutavasta!“ koetti Jaakko häntä rauhoittaa.
„Parempi onni toiste.“

Ihan vihan vimmoissaan pudisti Barnabas nyrkkiänsä ja vaati Jaakkoa pihalle. Kun Jaakko tällä välin oli jälleen saanut kengät jalkaansa, ei enää ollutkaan syytä jäädä huoneesen; hän siis seurasi vihollistansa ulos.

„Tulepas tänne, vesihiiri, sinä tuhkaläjän sikiö!“ huusi Barnabas, ojentaen hänelle kätensä. Jaakko, pitäen sitä sovinnon merkinä, tarttui käteen ja aikoi sydämmel-
lisesti sitä pudistaa, kun hän äkkiä sai korvapuustin oike-
alle poskellensa ja heti sen perästä vasemmallekin. Suut-
tuneena maksoi hän saadut lyönnit runsaalla mitalla, jonka
jälkeen hänen vastustajansa nyrkeillään rupesi häntä ruh-
jomaan niin, että hänen päänsä tuli täyteen kuhmuja.


„Mitäs joutavasta, lyö tarkkaan!“ kehoitti eräs kump-
paneista, ja siitä isänsä lauseesta rohkaistuen ryhtyi Jaakko
uudestaan taisteluun. Hän ahdisti Barnabasta aimo sysä-
yksillä, vaan kaatui viimein maahan, kun oli tottumatto-
mampi painimiseen.

„Toiste parempi onni“, sanoi Jaakko noustessaan
kylmäkiskoisesti, hyökkäsi Barnabaan kimppuun ja rupesi
niin takomaan häntä nyrkeillään, että suuri poika kaatui.

„Kerran tehty ei parane“, lausui Jaakko kääntyen
pois.

Barnabas vietiin sisään, jossa hän pian tointui. Oi-
keastaan oli Dominella tapana, kun kaksi poikaa tappeli,
rangaista molempia. Mutta kun todistettiin, että Barna-
bas oli ollut hyökkääjänä ja tahtonut kostaa Jaakolle saa-
maansa selkäsaunaa, teki Domine tällä kertaa poikkeuk-
sen tavallisesta säännöstään. Toisilta kumppaneiltaan saa-
vutti Jaakko tavattomalla väkevyydellään ja sukkeluudel-
laan sangen suuren kunnioituksen. Ei kukaan tohtinut
häntä soimata, ja Tuhkimus-nimeä, joksi Barnabas oli
häntä äitinsä kuoleman johdosta haukkunut, ei sen koom-
min kuultu lausuttavan.

Kolmas luku.

pittuaan aakkoset edistyí Jaakko sangen nopeasti. Kuitenkin hänen eriskummallinen tapansa käsittää kaikki esineet entisen ahtaan näköpiirinsä mukaan tuotti hänelle vieläkin vaikeuksia. Herra Knapps sentähden valitti hänestä melkein joka päivä, hän kun luuli sitä uppiniskaisuudeksi, vaikka ei niin lainkaan ollut, sillä Jaakolla oli päinvastoin mitä palavin halu oppimaan. Tavatessaan esimerkiksi jonkin sanan, muisteli hän aina toista sanaa, jonka oli ennen kuullut yhteydessä sen kanssa, ja kun herra Knapps piti sitä vallattomuutena ja valitti Dominelle, sai Jaakko siitä usein rangaistusta.

„Sinulla on terävä pää, Rehti-Jaakko,“ sanoi hän eräällä koulutunnilla pojalle, „mistä syystä sitte aina vastaat ihan päin mäntyyn. Olepas nyt tarkka! Mikä on tämä sana?“ Hän kirjoitti taululle „K-o-r-v-a“.

„Korvapuusti“, vastasi Jaakko muistellen kuritusta, jonka oli saanut isältään, kuin oli tehnyt tyhmyyksiä.

„Ei, Jaakko, se on vaan korva“, opetti Domine. „Puusti ei kuulu siihen. No, jatketaan, Jaakko, mikä on tämä sana: K-o-i-r-a?“

„Koirankoppi“, sanoi Jaakko, sillä nyt muistui hänelle entinen makuupaikkansa laivalla mieleen.

„Koiraa se on ilman koppia“, oikasi Domine äkäisesti.

„Ota nyt vaari, Jaakko, ett’ei vallattomuutesi kolmatta kertaa pääse ilmi. Lue tarkkaan: H-a-t-t-u?“

„Karvalakki“, tokasi Jaakko, joka jo luuli näkevänsä vanhan päänpeitteensä.

„Vai niin!“ sanoi Domine luoden ankaran katseen poikaan. „Kun nyt kirjoitan K-a-l-a, on se varmaankin silli, eikö niin?“

„Niin“, toisti Jaakko viattomasti, iloissaan että opettaja oli yhtä mieltä hänen kanssansa.

„No, mikä on s-e-l-k-ä sinun opetustapasi mukaan?“ kysyi Domine edelleen.

„Selkä“, vastasi Jaakko ihan oikein.

„Ei, poikaseni, vaan se on „selkäsauna“ ja sitä saatkin nyt oikein „runtta mitalla“, sillä sen olet rehellisesti ansainnut.“

Pitkittä mutkitta teki Domine totta uhkauksestaan, ja Jaakko sai herra Knappsin suureksi iloksi hyvän löylytyksen.

Saatuaan kokea, mihin semmoiset ajatusyhdistykset voivat viedä, jätti hän kaikki vanhat muistot sikseen ja edistyi erittäin hyvin opinnoissansa. Domine sanoi häntä pian koulun ahkerimmaksi oppilaaksi ja otti hänet usein iltaisin lukuhuoneesensa, opettaakseen hänelle latinaa, jota kunniaa ei tapahtunut kenellekään muulle koulun oppilaalle. Jaakko siitä erinomaisesti iloitsi, ja mitä enemmän hän tutustui latinalaiseen kielioppiin, sitä enemmän hän siitä salaisesti ylpeili, vaikk’ei hän milloinkaan ollut itse-rakas eikä turhamainen. Hänen kumppaninsa häntä vihasivat, mutta pelkäsivät häntä myöskin ja kyllä pitivät varansa tehdä hänelle paha, kun olivat oppineet tuntemaan hänen rohkeuttansa ja hän paitsi sitä oli Dominen suosikki. Suoraan ei kukaan tohtinut hyökätä hänen kimpuunsa, mutta salaisesti päättivät kumppanit kavaluudella saattaa häntä Dominen epäsuosioon. Paha kyllä rupesi herra Knappskin heille avuksi, hän kun myöskin kovasti vihasi Jaakkoa. Punatukkainen Barnabas, Jaakon verivihollinen, oli taitava irvikuvain piirustaja, ja sen tiesivät kaikki paitsi Domine. Jaakon suhteen oli hän jo osoittanut taitavuuttansa piirustamalla hänen äitiraukkansa pala-

misen, miten liekit tunkeusivat ulos hänen suustansa. Barnabas näytti hävyttömän kuvan herra Knappsille, joka sitä suuresti kiitti ja pani talteen pulpettiinsa. Rohkaistuna velvollisuuksistaan huolimattoman apuopettajan kiitoksesta piirusti Barnabas monta irvikuvaa Dominesta, joissa hänen suuri nenänsä aina oli huomattavimmin kuvattuna. Hän näytti piirustukset herra Knappsille ja sanoi niitä Jaakon tekemiksi. Apuopettaja huomasi varsin hyvin pojan ilkeän tarkoituksen ja säästi nekin piirustukset pulpettissansa, näytettyään niitä muille pojille ja sanottuaan niiden olevan Jaakon tekemiä. Mutta ei siinä kylliksi; sattumuskin tuli heille vielä avuksi. Kun Jaako kerran oli Dominen luona lukemassa latinan kielioppia, sammui lamppu äkkiä öljyn puutteesta. Domine läksi viemään lamppua ulos palvelijalle täytettäväksi, mutta ei osannut pimeässä suoraan ovelle, vaan löi päänsä kaappiin. Kun sitä ei ollut kukaan muu näkemässä kuin Jaako ja herra Knapps, joka myöskin oli huoneessa, sai apuopettaja siitä kauan halutun todistuksen häntä vastaan. Hän kertoi kohtauksen Barnabaalle, lisäten, ett'ei häntä ensinkään kummastuttaisi, jos Jaako sen johdosta kyhällisi irvikuvan opettajastaan. Barnabas tietysti ymmärsi yskän ja jo samana päivänä oli se piirustus muiden joukossa apuopettajan pulpetissa. Päätöksensä tarkoituksensa perille puhui herra Knapps kerran Dominen kanssa Jaakosta kiittäen hänen erinomaista taipumustansa piirustukseen. Domine sekä iloitsi että kummasteli sitä suosikkinsa taipumusta, josta hänellä ei siihen asti ollut vihiäkään.

„Minä olen kuullut sinulla olevan taipumusta piirustukseen“, sanoi hän muutamana päivänä myöhemmin Jaakolle.

„Sitä ei kukaan ole vielä sanonut minulle“, vastasi Jaako kummastuen.

„Hyvä on olla häveliäs ja vaatimaton“, sanoi Domine, „mutta ei saa olla semmoinen siinä määrässä, että totuus ei tule ilmi. Muista se, Jaako.“

Poika oli vaiti, sillä hän ei tietänyt tehneensä mitään pahaa. Mutta illalla pyysi hän Dominelta lainaksi lyijykynää koettaaksensa vähän piirustaa. Hän harjoitti niin ahkerasti tätä uutta taidetta, että jo parin päivän kuluttua voi näyttää Dominelle muutamia piirustuksia.

„Poika piirustaa todellakin oikein sievästi“, sanoi yliopettaja herra Knappsille.

„Minkähän tähden hän tähän asti lienee salannut taitoansa?“ kysyi apuopettaja.

„Varmaankin häveliäisyydestä tai itseensäluottamisen puutteesta“, arveli Domine. „Avukin voi välistä muuttua viaksi.“

Saattaaksensa aikeensa kypsymään otti Barnabas saalaa Jaakon Kornelius Nepoksen, jota tämä samaan aikaan luki. Puhtaalle alkulehdelle, johon Jaakko oli kirjoittanut nimensä, piirusti Barnabas irvikuvan, jossa taasen oli kuvattuna Domine suurine nenineen, ja sitte hän Jaakon nimen jälkeen kirjoitti, jäljitellen hänen käsialaansa, sanan *fecit*, joka merkitsee: on tämän tehnyt, niin että kirjoitus kokonaan kuului: Jaakko Rehti *fecit*. Revittyään sen lehden irti antoi hän sen herra Knappsille, joka pani sen entiseen kokoelmaansa.

Nyt oli juoni valmis ja pian oli asia selviävä. Herra Knapps alotti siten, että valitti Dominelle Jaakon piirustavan irvikuvia kumppaneistansa.

„Onko se tosi, Jaakko?“ kysyi Domine pojalta.

„Ei“, vastasi Jaakko.

„Olethan myöskin valehdellut, kun eitit osaavasi olenkaan piirustaa“, intti apuopettaja.

Siihen näkyi asia päättyneen. Mutta muutamia päiviä myöhemmin kertoi herra Knapps Dominelle arveluttavamman asian. Hän sanoi Jaakon ei tyytyvän kumppaniensa pilkkaamiseen, vaan hän on piirustanut irvikuvia jopa Dominesta itsestäänkin.

Domine ei ollut sitä uskoa, sillä hän piti semmoista menettelyä Jaakon puolelta ihan mahdottomana; mutta

herra Knapps sanoi voivansa todistaa sanansa ja kuvaili samalla syytettyä sangen kavalaksi pojaksi, joka hyvin osasi salata todellisen luonteensa teeskentelemisen varjolla.

Kuin Domine seuraavana aamuna apuopettajan kanssa tuli kouluhuoneeseen, oli hän erittäin totisen näköinen, josta kaikki oppilaat heti huomasivat jotakin tapahtuneen. Ei kukaan kuitenkaan voinut katsoa häntä levollisemmin silmiin kuin Jaakko, jolla oli omatunto puhtaana.

„Jaakko Rehti, astu esiin!“ alotti Domine kovin ankaralla äänellä. — Enemmän uteliaana kuin peljästyneenä totteli Jaakko käskyä.

„Herra Knapps syyttää sinua irvikuvien piirustuksesta ja sanoo sinun tehneen minut, opettajasi, pilkkasi esineeksi. Ken hyvänsä, joka sillä tavoin osoittaa epä-kunnioitustaan opettajaansa kohtaan, ansaitsee rangais-tusta, vaan sinuun katsoen on asia vielä pahempi. Sinä et ole yksistään rikkonut sitä kunnioitusta, jota olet vel-vollinen osoittamaan opettajallesi, vaan sinä olet myöskin halvalla kiittämättömyydellä palkinnut erityisen hyvyyden, jota aina niin runsain määrin olen sinulle osoittanut. Vas-taa nyt, Jaakko, tunnustatko olevasi syypää vai et?“

„Minä olen viaton,“ vastasi Jaakko vakavasti.

„Hän väittää siis olevansa viaton, herra Knapps. Todistakaa hänet syylliseksi.“

Apuopettaja avasi pulpettinsa ja otti sieltä piirustukset.

„Nämä piirustukset“, sanoi hän Dominelle, „olen saanut eri pojilta, ja he ovat sanoneet niiden lähteneen Rehti Jaakon kynästä. Alussa en ollut uskoa häntä niiden tekijäksi, mutta tarkemmin katsoen huomaa selvästi niiden olevan yhden tekemiä ja ihan toistensa kaltaiset.“

„Todellakin, sitä ei voi kieltää,“ myönsi Domine, tarkkaan katseltuaan eri lehtiä, „ja kaikki kuvaavat muka minua; ei voi kieltää niiden yhdennäköisyyttä.“

„Tässä on piirustus,“ jatkoi herra Knapps syytös-tänsä, „joka on kieltämättömänä todistuksena, että Jaakko on niiden tekijä. Te olette tässä kuvattuna naurettavassa

tilassa. Huomaattehan sen kuvaavan tapausta, jonka ai-noastaan Jaakko ja minä näimme. Ken muu kuin Jaakko voisi tietää, että te, kun eräänä iltana lamppunne sammui, löitte pääanne seinään?”

„Se on päivän selvä“, myönsi Domine katsellen lehteä.

„Tässä on vielä toinenkin todistus“, puhui herra Knapps, taasen näyttäen piirustuksen Dominelle. „Tämä-kin kuvaa teitä ja onpa siinä Jaakon oma nimikin alla. Kuin sattumalta avasin hänen Kornelius Nepoksensa, huomasi verholehden poisrevityksi ja myöhemmin sain sen, tämä kuva siihen piirustettuna. Huomatkaa, miten hyvin reunat sopivat yhteen.“

„Niin on, kuin sanotte; minä huomaan sen suureksi mielipahakseni. Jaakko, sinusta on todistettu, että olet käyttänyt kiittämättömästi ja kavalasti opettajaasi kohtaan. Herra Knapps, huutakaa palvelija rankaisemaan kiittämätöntä poikaa.“

„Rangaistaanko minua kuulematta ensin puolustustani?“ intti Jaakko. „Enkö saa puolustaa itseäni?“

„Sen kieltäminen olisi vääryyttä sinua kohtaan“, vastasi Domine. „Mutta mitä voit sanoa puolustukseksesi.“

„Tahtoisin ensiksi itse nähdä piirustukset“, sanoi Jaakko.

Äänettä antoi Domine ne hänelle.

Katsellessaan niitä huomasi Jaakko heti niiden kaikkien olevan Barnabaan tekemiä. Alussa oli hän joutunut ihan hämilleen niin törkeistä syytöksistä. Mutta kun hän tunsii niiden synnyin ja käsitti paulan, joka oli asetettu hänelle turmioksi, palasi hänen rohkeutensa ja itseluottamuksensa.

„Nämä piirustukset eivät ole minun, vaan Barnabaan tekemät“, lausui hän päättävästi. „Minä en ole koskaan harjoittanut irvikuvien piirustamista. Olkaa hyvä, kysykää herra Knappsilta, keneltä ja mihin aikaan hän on saanut nämä piirustukset.“

„Minä olen saanut ne eri päivinä tämän kuukauden kuluessa“, vastasi apuopettaja Dominen kysymykseen ja mainitsi vielä monta poikaa, joilta sanoi saaneensa niitä, Barnabaasta sitä vastoin hän ei maininnut sanaakaan.

„Eikö Barnabas ole antanut teille ainoatakaan niistä, herra Knapps?“ kysyi Jaakko.

„Ei“, kuului apuopettajan vastaus.

„Samana päivänä, kuin lahjoititte minulle Kornelius Nepoksen“, sanoi Jaakko, kääntyen Dominen puoleen, „kirjoitin siihen nimeni. Mutta *fecit* ja kuva eivät ole minun piirtämiäni. En tiedä sanoa, miten ne ovat syntyneet siihen ja kuka on repinyt lehden pois kirjasta.“

„Toivoisin kaikesta sydämmestäni, että olisit viaton“, sanoi Domine, „mutta tuolla et ole vielä todistanut mitään.“

„Ehkä muistatte“, kysyi Jaakko, „minä päivänä pyysin teiltä lyijykynää? Eikö se ollut lauantaina?“

„Oli, oli viime lauantaina“, myönsi Domine.

„Hyvä. Mutta eikö herra Knapps jo sen edellisenä päivänä sanonut minun osaavan piirustaa?“

„Todellakin, ja sinä eitit sen, Jaakko.“

„No, sittehän sanokoon myöskin herra Knapps syyn, miksikä hän ei jo sitä ennen näyttänyt teille irvikuvia, joita hän jo koko kuukauden sanoo kooneensa.“

„Se on tärkeä kysymys“, lausui Domine. „Vastatkaa, herra Knapps, minkätähden te koko kuukauden piditte piirustukset salassa?“

„Tahdoin koota niin paljon todistuksia kuin mahdollista“, selitti apuopettaja.

„Siinä sen kuulet“, Jaakko.

„Kyllä“, vastasi Jaakko. „Mutta tahtoisin vielä tehdä yhden kysymyksen. Oletteko milloinkaan kuullut minun puhuvan äiti-raukastani muuten kuin hellyydellä ja surulla?“

„En, Jaakko. Sinä olet aina puhunut hänestä kuten lapsen sopii.“

„Ehkä olisitte hyvä ja huutaisitte esiin John Williamsin?“

„John Williams, astu esiin!“

„Etkö ole kertonut minulle, Williams,“ kääntyi Jaakko huudetun puoleen, „että Barnabas on piirustanut äitini, liekit ulkona suusta?“

John Williams myönsi sen ja Jaakon valtasi vieläkin suru niin, että hän purskahti itkuun, kuin muisteli äitinsä surkeaa loppua. Hän kuitenkin kohta tyyntyi ja jatkoi, kääntyen Dominen puoleen:

„Jos uskottekin minun sitä kunnioitusta, jota olen teille velvollinen osoittamaan, unhottaneen niin suuresti, että piirustaisin irvikuvia teistä, niin ette toki uskone minun pilkanneeni omaa äitiäni tällaisella kuvalla, jonka selvästi huomaa olevan samaa tekoa kuin muutkin.“

Niin sanoen ojensi hän Dominelle kuvan, jonka herra Knapps oli unhottanut erottaa toisista.

Apuopettaja kävi kalmankalpeaksi.

Ääneti tarkasti Domine kuvaa.

„Keneltä saitte tämän kuvan?“ kysyi hän viimein herra Knappsilta.

„Barnabaalta“, tunnusti hän ensi hämmästyksessään.

„Ja kuitenkin sanoitte äsken, ett’ei Barnabas ole antanut teille ainoatakaan näistä piirustuksista! Siinä te puhutte ristiin, herra Knapps. Jaakko ei ole piirustanut äitiänsä, se on varmaa. Ja kuitenkin on tämä piirustus samaa käsialaa kuin muutkin. Siis eivät nekään voi olla Rehti-Jaakon tekemiä . . . Barnabas! Oletko antanut nämä piirustukset herra Knappsille? Keneltä olet saanut ne? Puhu totta!“

Vuorotellen punastuen ja kalveten tunnusti Barnabas itse piirustaneensa kuvat.

Sitte kääntyi Domine toisten poikain puoleen, ja tarttuen keppiinsä ja uhkaavasti nostaen sitä kysyi kovalla äänellä:

„Herra Knapps sanoo saaneensa piirustukset teiltä. Keneltä olette te saaneet ne? Vastatkaa!“

„Barnabaalta!“ vastasivat peljästyneet pojat yht’aikaa.

„Ja sinä Barnabas!“ jatkoi Domine, „keneltä olet sinä sitte saanut ne?“

Barnabas oli ääneti, silmät maahan luotuina.

„Vastaa!“ ärjäsi Domine niin, että Barnabas pelosta lyhähti päätänsä pienemmäksi. Oletko itse piirustanut nämä kuvat? Oletko vai etkö?“

Barnabas lankesi polvilleen ja tunnusti koko totuuden. Dominen suuttumus oli rajaton.

Hän piti molemmille rikoksellisille pitkän nuhde-
saarnan, ja käski palvelijan antamaan Barnabaalle aika selkäsaunan. Vielä samana päivänä ilmoitti hän asian koulun johtokunnalle, jonka toimesta Barnabas ajettiin pois koulusta ja herra Knappskin erotettiin opettajanvirastaan.

Toisille oppilaille teroitti Domine mieleen, että totuus ja viattomuus aina pääsevät voitolle, kuten nytkin, ja että ilkeiden ihmisten vehkeet, olkootpa kuinka viekkaasti hyvänsä suunnitellut, kuitenkin aina tulevat ilmi ja löytävät tuomarinsa.

Siitä päivästä saavutti Jaakko vielä runsaammassa määrin Dominen suosion ja rakkauden, ja kumppanitkin häntä kunnioittivat.

Neljäs luku.

Nuori ystävämme oli nyt täyttänyt neljätoista vuotta ja ollut kolme vuotta opetuslaitoksessa sekä käyttänyt hyvin sen ajan oppiaksensa jotakin kunnollista. Hänen tuli nyt valita elämänsä ura ja kun hänellä yhä kyti rakkaus veteen, hän kun oli vesillä syntynytkin, päätti herra Drummond, jonka luona Jaakko aika-ajoin kävi ja joka kuulusteli hänen edistystänsä ja taipumustansa, panna hänet tavarain-kuljetuslaivalle laivurin oppiin. Jaakko siis heitti jäähyväiset koululle ja hyvälle Dominelle.

„Rakas poikani,“ sanoi silloin Domine, „sinä olet oppinut täällä paljon ja moni ehkä sanoo oppiasi ihan arvottomaksi sinulle, sitä kun ei tarvita sillä uralla, jonka herra Drummondin suostumuksella olet valinnut. Mutta muista, Jaakko, ei kukaan voi oppia liian paljoa, ja olisipa suuri onni, jos kullakin olisi enempi tietoja, kuin välttämättömästi on tarpeellista kuhunkin eri ammattiin, sillä tiedot eivät yksistään kehitä ymmärrystä, vaan myöskin jalostuttavat sydämen, ja silloin olisi paljon vähempi raakaluontoisia ihmisiä maailmassa. Mutta vältä kopeilemista taidollasi, sillä sen kautta vain hankit itsellesi vihamiehiä. Harjoita opintoja edelleenkin, vaan älä niiden tähden laiminlyö velvollisuuksiasi. Pidä tietojasi salaisena aarteena, joka ehkä kerran vielä tuottaa sinulle korkoja. Ole ahkera, Jaakko, pelkää Jumalaa ja tee aina mikä on oikein.“

Sillä hyvää tarkoittavalla varoituksella jätti Domine oppilaansa hyvästi ja Jaakko palasi toistaiseksi herra

Drummondin luokse. Nyt tuli hän sinne, sydän täynnä ihan toisenlaisia tunteita kuin ensi kerralla, sillä hän ei enää ollut samanlainen villi kuin silloin, ilman mitään kasvatusta ja yksinkertaisintakin käsitystä.

Rouva Drummond oli perin kummastuksissaan siitä hyvään päin muutoksesta, joka oli tapahtunut Jaakossa, ja Saara oli tuskin enää tuntea häntä; oli hänkin, kuten Jaakko itsekseen arveli, melkoisesti muuttunut ja kasvanut. Saaran ystävälliset tunteet Jaakkoa kohtaan vaan olivat muuttumattomat.

Herra Drummond kirjoitutti Jaakon laivurinoppilaaksi. Hänellä oli nyt seitsenvuotinen oppiaika ja kun se oli loppunut, oli hänellä oikeus päästä laivan kapteeniksi. Oli päätetty, että Jaakko pääsisi oppiin erälle herra Drummondin „Polly“-nimiselle tavarain-kuljetuslaivalle ja eräänä päivänä vei hänet herra Drummond sinne edeltäkäsän hiukan tutustumaan tulevan esimiehensä kanssa.

„Tässä on Marables, Polly-laivan kuljettaja“, sanoi herra Drummond, osoittaen hartiakasta, hyvännäköistä miestä. „Marables,“ sanoi hän kääntyen laivurin puoleen, „tämä poika on kirjoitettu laivurinoppilaaksi Polly-laivaan, kuten jo ennen olen teille kertonut. Toivon teidän kohtelevanne häntä ystävällisesti. Hänen hyvästä käytöksestään olen varma.“

„Uskon kyllä tulevamme hyvin toimeen keskenämme“, vastasi Marables, ojentaen Jaakolle leveän kouransa. Annettuaan vielä muutamia käskyjä palasi herra Drummond maalle ja Jaakko jäi tulevan esimiehensä ja opettajansa luokse tarkemmin katsellaksensa laivaa. Se oli yksimastoinen, perällä suuri kajuutta ja etupuolella koju.

„Tuossa on sinun makuupaikkasi,“ sanoi Marables, osoittaen kojua, „toinen mies ja minä makaamme kajuutassa.“

„Onko täällä vielä toinenkin mies?“ kysyi Jaakko.

„On,“ vastasi Marables, „mutta en toivoisi häntä olevan, vaan että olisin täällä kahden kesken sinun kanssasi.“

„Saanko nähdä kajuutankin?“

„Et tällä kertaa; se on lukossa. Toisella miehellä on avain.“

Jaakon tarkastellessa laivankantta saapui Marableen kumppani, suuri, roteva, hieman kiersilmäinen mies.

„Tässä on poika, joka on kirjoitettu oppilaaksi laivan kirjoihin“, sanoi Marables tulijalle. Sitte kääntyi hän Jaakon puoleen: „Tämä tässä on Fleming.“

„Vai niin?“ sanoi Fleming tutkivasti tarkastellen tulokasta ja luoden häneen terävän katseen. „Sinä siis olet meille kumppanina. No, poika, teet viisaasti, jos pidät vaan huolta itsestäsi etkä ollenkaan meistä. Sillä jos vaan huomaan sinun pitävän silmäsi auki sulkematta suutasi, niin voi sattua, että saat minulta sysäyksen, joka äkkiarvaamatta saattaa sinut jokeen. Huomaa se, poikasen!“

Semmoisesta vastaanotosta pahoillaan vastasi Jaakko: „Minun tietääkseni on Marables tämän laivan johtaja ja hänellä siis yksin on oikeus käskeä minua.“

„Luuletko niin?“ kysyi Fleming, kostonhimoisesti nau-raen. „Osaatko uida, poika?“

„En,“ vastasi Jaakko, „mutta tahtoisin osata.“

„No, sitte teet viisaasti, jos opit, sillä minusta tuntuu, kuin ottaisin sinut kerran kiinni niskasta lähettääkseni sinut menemään samaa tietä kuin isäsikin meni.“

„Fleming! älä toki suotta peljätä poikaa“, nuhteli Marables kumppaniaan, jota hän jo monta kertaa oli hiljaa nykäissyt kyynärpäällään. „Ei sinun pidä uskoa kaikkea, mitä hän sanoo“, lausui hän Jaakolle. „Hän vaan tekee pilaa ja tahtoo nähdä, onko sinulla rohkeutta vai ei.“

„Jos minut aiotaan heittää jokeen,“ vastasi Jaakko, jota viittaus isänsä kuolemaan oli suututtanut, „niin teen viisaasti, jos edeltäkäsin ilmoitan sen herra Drummondille, että hän tietäisi, mihin olen joutunut, kun minua kerran kaivataan.“

„Lorua!“ sanoi Fleming äkkiä muuttuneella äänellä. „Tahdoin vain nähdä, saako sinut helposti käpälämäkeen.“

En siinä totta tarkoittanut. Anna tänne kätesi, poika, ja ollaan hyvät ystävät.“

Jaakko tarttui tarjottuun käteen ja meni jälleen maalle.

Huolimatta Flemingin juhlallisesta vakuuttamisesta päätti hän kuitenkin oppia uimaan. Ilman tuota uhkausta, joka paitsi sitä yhtä hyvin voi olla tottakin tarkoittaen lausuttu kuin pilalla vain, ei hän olisi tullut sitä ajatelleeksi. Mutta jospa häntä ei heitettäisikään jokeen, voisi hän kuitenkin tapaturmasta pudota sinne ja olihan kaikissa tapauksissa hyvä varjella itseänsä huklumasta; myöskin joutui hänelle mieleen Dominen kehoitus, ett'ei milloinkaan voi liian paljoa oppia. Vielä samana päivänä otti hän ensimmäisen uintitunnin ja ollen notkea ruumiiltaan oppi hän pian ahkeralla harjoituksella sangen taitavaksi uimariksi.

Viimein oli laiva lastattu ja valmis lähtemään ja Jaakko teki siis sillä ensimmäisen matkansa merimiehenä.

Kun Marables aikoi mennä Flemingin kanssa aamiaiselle, jätti hän laivan ohjauksen Jaakon huoleksi. Mutta hänen opetuksensa, miten Jaakon oli pitäminen perää, olivatkin tarpeettomat, sillä Jaakko näytti hänelle jo alussa olevansa taitava perämies ja tarkasti tuntevan joen. Ilois- saan siitä havainnosta meni Marables kajuuttaan aamiaiselle ja Jaakko jäi kannelle, vaipuen lapsuuden muistoihin, joita tutut rannat hänessä herättivät. Kun puolen tunnin kuluttua molemmat toiset tulivat ulos kajuutasta, aikoi Jaakko vuorostansa mennä sinne syömään. Mutta silloin otti Fleming häntä käsivarresta, pudisti häntä ja sanoi: „Kuulepas, poika, ja paina mieleesi: varo itseäsi pistä- mästä koskaan nenääsi kajuuttaan. Jos tapaan sinut siellä joko päivällä tai yöllä, niin lyön sinut murskaksi. Makuu- sijasi on etupuolella kojussa ja syödä voit kannella. Ym- määrrätkö?“

„Jos se on herra Marableen tahto, niin tottelen,“ vastasi Jaakko, „hänellä yksin on täällä käskyvalta.“

Marables oli vaiti ja hämillään.

„Kyllä pian huomaat,“ jatkoi Fleming hiljaa, „että minä se täällä olen käskijä. Ole siis järkevä. Ehkä joskus koittaa hetki, jolloin sinäkin mielin määrin saat käydä kajuutassa. Mutta se riippuu yksin sinusta.“

Niin sanottuaan meni hän kajuuttaan takaisin tuomaan Jaakolle aamiaista.

Oli iltapuoli, kun Marables käski Jaakon pitää ankkurin valmiina laskettavaksi.

„Nytkö jo?“ kysyi Jaakko kummastuneena. Voimemehan vielä kulkea kaksi runsasta tuntia.“

„Sen kyllä tiedän“, vastasi Marables. „Mutta me emme lähde tänään etemmäksi. Riennä siis ja pidä ankkuri valmiina.“

Jaakko totteli käskyä, mutta ajatteli itsekseen tuon tarpeettoman viivytyksen tuskin olevan laivan omistajalle mieleen.

Ankkuri laskettiin ja siihen päättyi sen päivän työ. Vähää ennen pimenemistä tuli Fleming kajuutasta, lähteäksensä maalle. Hän oli erittäin siististi, melkein päkomeasti puettuna, niin että kummastunut Jaakko tuskin häntä tunsikaan. Fleming astui pieneen ruuheen ja soutu maalle. Jaakko katseli hänen lähtöään, kunnes hän, mikäli hämärässä voi erottaa, näki hänen laskevan laivasillalle.

„Mitä tämä kaikki merkitsee?“ kysyi hän Marableelta.

„Sen sanon sinulle,“ vastasi tämä, „jos lupaat olla vaiti ja sanaakaan siitä kenellekään hiiskumatta.“

„Sen voin luvata ainoastaan siinä tapauksessa, ett'ei isäntämme, herra Drummond, siitä kärsi mitään vahinkoa.“

„Herra Drummondille ei siitä ole mitään haittaa,“ vastasi Marables. „Minä luotan sinun hyvään sydämeesi ja uskon sinulle salaisuuden.“

Marables kertoi sitte, miten Flemingin olosuhteet ja elämä ennen olivat olleet paremmat. Hän lainasi silloin rahaa Marableelle, joka oli joutunut hätään; myöhemmin rupesi Fleming elämään kevytmielisesti, kadotti omaisuutensa, joutui velkoihin ja oli nyt poliisia paossa. Siinä

pulassa kääntyi hän Marableen puoleen ja sai suojaa laivalla, jossa oli turvassa vaanijoiltaan. Mutta hänellä oli sukulaisia maalla, joita hänen täytyi tavata ja se voi tapahtua ainoastaan öisin.

Semmoinen oli Marableen kertomus. „Mitenkä voin kieltää turvaa mieheltä,“ lisäsi hän vielä, „joka kerran auttoi minut hädästä. Ja mimmoisen vahingon herra Drummond siitä saisi?“

„Voihan tuo kaikki olla totta,“ virkkoi Jaakko „mutta minkä tähden Fleming täällä laivalla on käskijänä, hän kun täältä vain on saanut turvapaikan? Ja minkä tähden ei minua lasketa kajuuttaan?“

„No, Jaakko, hän on vuokrannut minulta kajuutan ja sillä tavoin minä sitte maksan hänelle velkani. Herra Drummondillehan se on yhdentekevä ja minä toivon, ett'et sinä kenellekään asiasta lörpöttele.“

„Se riippuu kokonaan Flemingistä, miten hän käyttäytyy minua kohtaan“, vastasi Jaakko. „Hänellä ei ole mitään tekemistä laivan kanssa eikä siis ole täällä käskijänä; minä en salli kenenkään soimata ja rääkätä itseäni. Siis riippuu ihan kokonaan Flemingistä, saako herra Drummond kuulla mitään vai eikö.“

Marables meni kajuuttaan. Jaakko mietti, mitä oli kuullut. Asiassa voi olla perää, mutta hän kuitenkin epäili sitä ja päätti ottaa kaikki, mitä tapahtui, tarkasti huomionsa.

Kun maatapanon aika tuli, vetäytyi hän kojuunsa, mutta pysyi kuitenkin hereillä. Noin kello kahden aikaan aamulla kuului airojen loisketta. Vene laskeutui laivan kylkeen ja Jaakko pisti päänsä ulos kojun ovesta katsoaksensa mitä tapahtui, joka olikin helppoa kirikkaalla kuutamolla. Marables tarttui Flemingin viskaamaan köyteen ja otti sitte vastaan täytetyn säkin, josta kuului kilisevä ääni. Annettuun vielä tavarapakan ylös nousi Fleming itsekin laivalle ja kysyi hiljaa, onko Jaakko nukkumassa, johon hän sai Marableelta myöntävän vastauksen.

Jaakko vetäytyi takaisin ja rupesi viimein nukkumaan. Flemingin käytöksestä häntä kohtaan seuraavana aamuna päätti hän, että Marables oli kertonut hänelle edellisen illan keskustelun. Fleming olikin sitte koko matkalla erittäin ystävällinen hänelle; ainoastaan kielto kajuuttaan menemästä pysyi entisellään ja Jaakko pitikin viisaimpana toistaiseksi tyytyä siihen.

Viides luku.

Vähitellen kului monta kuukautta. Laiva sillä aikaa teki monta matkaa ja Jaakonkin onnistui ottaa paljo asioita huomionsa, sillä hänellä oli aina silmät avoinna, Samoihin paikkoihin meni Fleming aina öisin maalle, mukanaan tyhjiä säkkeitä, jotka hän säännöllisesti toi täysinä takaisin ja piilotti kajuuttaan. Välistä saapui yöllä vierasta väkeä laivalle, jotka aina viipyivät pari tuntia Flemingin ja Marableen kanssa kajuutassa. Kaiken tuon huomasi Jaakko tarkasti, Marableen ja Flemingin luullen hänen olevan mitä syvimässä unessa.

Jaakon pyrintönä oli sen perästä päästä kajuuttaan ja saada selvä sen salaperäisestä sisällyksestä. Mutta se ei ollut niinkään helppo asia. Eräänä yönä nousi hän hiljaa paitasillaan kojstaan ja kuuli Marableen ja Flemingin keskustelevan kajuutassa tulen valossa. Tilaisuus oli kuuntelijan mielestä suotuista. Sukat jalassa hiipi hän kajuutan ovelle; se oli vähäsen raollaan ja hän kurkisti sisään. Marables ja Fleming istuivat pienen pöydän ääressä jaellen rahoja keskenänsä. Jaakko kuuli, miten Marables valitti saavansa liian vähän, johon Fleming nauraen vastasi, ett'ei hän sen enempää ansainnut. Peläten tulevansa huomatuksi vetäytyi Jaakko takaisin makuupaikkaansa, ja siinä hän tekikin viisaasti, sillä tuskin hän ehti sulkea kojunsa ovea, niin Fleming tuli kannelle. Jaakko mietti, mitä oli kuullut ja nähnyt, ja tuli siihen vakuutukseen, että juttu, jonka Marables oli kertonut hänelle Flemingistä, olikin

vain paljasta lorua. Hänen halunsa päästä asian perille tuli siitä vain yhä kiihkeämmäksi ja hän valvoi monet yöt toivoen, että viimein sattumus tulisi hänelle avuksi, niin että hän pääsisi kajuuttaa tarkastelemaan; mutta häntä ei jätetty koskaan yksin laivalle, vaan aina oli toinen miehistäkin kotona.

Eräänä yönä oli Fleming taas lähtenyt maalle. Jaakko hiipi ulos kojustaan ja näki Marableen istuvan vesitynnyrillä, pää käden nojassa, ikäänkuin vaipuneena syviin ajatuksiin. Kajuutan ovi oli suljettu, mutta siellä paloi lamppu. Kun Jaakko huomasi, ett'ei Marables liikahtanut astui hän hiljaa hänen luoksensa. Hän nukkui ja alkoi pian kuorsata. Jaakko päätti käyttää edullista tilaisuutta hyväkseen; hän hiipi kajuutan ovelle ja huomasi sen vain lykätyn kiinni. Vaikk'ei hän peljännytkään Marablesta yhtä paljon kuin Flemingiä, sykki hänen sydämensä kuitenkin levottomasti eikä hän tohtinut avata ovea, ennenkuin vielä kerran tuli vakuutetuksi, että Marables nukkui sikeästi. Kuulumatta astui hän sisälle ja katsahti ympärilleen. Paitsi asujainten vuoteita ja kirstuja oli siellä peräpuolella kolme kaappia. Jaakko avasi keskimmäisen ja huomasi siellä melkoisen paljo posliini- ja lasiastioita. Sitte tarkasti hän toista; se oli lukossa mutta avain oli suulla. Vaikka Jaakko kyllä mitä varovaisimmin väänsi sitä, kuului lukosta kuitenkin avatessa melkoinen narina. Tuskastuneena kuunteli Jaakko: Marables ei liikahtanut. Hän katsoi kaappiin, joka oli jaettuna moneen komeroon. Niissä oli hopeakahveleja, lusikoita ja tallrikkia, kelloja, rannerenkaita ja koristuksia mitä erilaisimpaa laatua. Rohkaistuna menestyksestään lähestyi Jaakko kolmatta kaappia ja avasi sen. Siinä oli kaikenvärisiä silkkihuivia, pitsihuntuja, liinavaatteita ja joukko muuta arvokasta tavaraa; alihyllyllä oli kaksi ladattua pistoolia.

Jaakko arveli nyt nähneensä kylliksi ja olevan jo paras mennä pois. Mutta silloin joutui hänelle mieleen, että hänen pitäisi vääntää toisen kaapin ovi lukkoon, ett'ei se

avoinna ollen herättäisi epäluuloa häntä kohtaan. Taasen narisi lukko, jopa paljon kovemmin kuin ensi kerralla. Jaakko kuuli selvästi, miten Marables heräten unestaan hypähti ylös, ja hän sammutti kiireesti tulen. Marables astui kannella edestakaisin, seisahtui viimein kajuutan ovelle avasi sitä vähän, kurkisti sisään ja huomaten lampun sammutetuksi sulki sen jälleen ja väänsi ulkoa päin lukkoon. Jaakko seiso i sen aikaa ihan liikauttamatta ja oli nyt vankina, ja lukija kyllä voi arvata hänen säikähdyksensä. Hän mietti, pitikö hänen huutaa Marablesta, jota hän vähemmän pelkäsi kuin Flemingiä, kun hän äkkiä kuuli venheen laskevan laivan sivulla ja palaavan Flemingin juoksevan ylös kannelle.

„Joutuun, joutuun vaan!“ kiirehti Fleming astuessansa kajuutan ovelle ja koettaen avata sitä, „meillä ei ole hetkeäkään aikaa liiaksi. Kaksi väestämme on kielinyt ja poliisi tulee laivaamme tarkastamaan. Meidän täytyy sentähden sulloa kaikki säkkeihin ja upottaa jokeen.“

Ja hän oli siepannut avaimen Marableelta, avasi oven ja astui sisään; hänen etsiessään lamppua tuli Marableskin sisään. Jaakon ei ollut mahdollista paeta ja hän sykkivin sydämmin, tohtimatta liikautakaan, odotti mitä oli tapahtuva. Fleming otti tulitikkuja taskustaan. Selvästi kuuli Jaakko hänen vetävän tulta. Jo näkyi pimeässä sinertävä, värähtelevä valopilkku joka kohta suureni kirkkaaksi liekiksi, selvästi valaisten kajuutan sisuksen ynnä siihen kuulumattoman kuokkavieraan. Säikähtyneenä pudotti Fleming tulitikun ja kaikki oli jälleen pimeän vallassa.

„Jaakko!“ huudahti Marables.

„Ei hän elä niin kauan, että ehtisi lörpötellä“, sanoi Fleming päättävästi, ottaen toisen tulitikun ja sillä sytyttäen lampun. „Tule poika! Heti ulos!“

Jaakko totteli ääneti, seuraten Flemingiä ulos kajuutasta.

„Seis, Fleming!“ huudahti Marables, „mitä aiot tehdä pojalle?“

„Aion tehdä hänet mykäksi!“ kuului vastaus.

„Et saa surmata häntä, Fleming,“ kielsi Marables, „siihen en ikinä suostu. Jumal'auta, se ei saa tapahtua!“

„Sen *täytyy* tapahtua, oman turvallisuutemme tähden, olkoon kuitenkin, jos hän — —“ Fleming vaikenä ikäänkuin miettimään.

„No, mitä?“ huudahti Marables.

„Jos hänestä tulee meidän miehiämme!“

„Vastaa, poika,“ kääntyi hän Jaakon puoleen, „tahdotko vanna säilyttää salaisuutemme ja auttaa meitä toisiamme? Silloin ansaitset runsaasti kultaa; muuten pitää sinun kuolla.“

„Ennen kuolla kuin tulla konnaksi!“ vastasi Jaakko ja hänen silmänsä säihkyivät rohkeasti.

„No, käyköön tahtosi mukaan, poika nulikka!“ vastasi Fleming pilkallisesti, tarttuen Jaakkoon kiinni.

Marables syöksyi kumppaninsa niskaan ja taisteli häntä vastaan, ja Jaakkokin koetti kaikin voimin toisella kädellään, joka hänellä oli vapaana, irtautua vastustajastansa. Kuitenkin onnistui Flemingin ottaa pistooli taskustaan, ja sillä hän löi Jaakon puolustajaa niin voimakkaasti päähän, että hän tunnotonna vaipui maahan.

Nyt oli Jaakko ainoastaan yksin Flemingin kanssa, mutta vaikka hän kyllä henkensä edestä koetti puolustautua, ei hän kuitenkaan voinut mitään väkeväälle Flemingille. Fleming laahasi häntä kantta pitkin laivan reunalle, tarttui häneen vahvasti ja heitti hänet yön pimeässä Thamesjokeen.

Onneksi oli Jaakko noudattanut vihamiehensä neuvoja ja oppinut uimaan, ja sekin oli hänelle onneksi, että hän sattui olemaan paitasillaan, joten eivät vaatteet olleet nyt hänelle haitaksi liikkueensa. Melkoisen matkan vei vahva virta häntä mukanaan veden alla; vasta niin kaukana laivasta, et'ei Fleming enää voinut häntä erottaa, nousi hän veden pinnalle. Kuitenkin oli hänellä tuskin nimeksikään toivoa pelastua, kun ranta oli noin virstan

päässä. Hän ponnisteli voimiaan pysyäkseen veden päällä, mutta pakkanen teki hänen jäsenensä jäykiksi, ja hän tunsi yhä enemmän uupuvansa. Jo ollen vaipumaisillansa syvyyteen kuuli hän lähestyvää airojen loisketta ja heti sen perästä tunsi hän airon nostettavan päänsä ylitse. Epätoivon voimilla tarttui hän airoon ja huusi apua.

„Huovatkaa!“ kuului ääni hänen päältänsä. „Joku on vedessä!“

Seuraavana silmänräpäyksenä tunsi Jaakko itseänsä nostettavan venheesen. Kova pakkanen ynnä taistelu aaltoja vastaan olivat uuvuttaneet hänet melkein tunnottomaksi. Hänet käärittiin lämpöiseen viittaun, ja nautittuaan muutamia pisaroita viinaa voi hän jälleen puhua. Kysymykseen, minkä laivan miehiä hän oli, vastasi hän: „parkkilaivan Pollyn.“

„Hei! Sitähän juuri tässä etsitään. Sanoppas, poikasi, missäpäin se on?“

Jaakko osoitti suunnan. Hän huomasi nyt kuusiaroisen venheen kuuluvan jokipoliisiin. Perää pitävä virkamies kuulusteli, miten Jaakko oli veteen joutunut.

„Minut heitettiin jokeen“, vastasi Jaakko.

„Ken heitti?“

„Eräs Fleming-niminen mies.“

„Sen nimen hän nyt on ottanut itselleen“, huomautti virkamies. „Siis voimme lisätä syytökseemme häntä vastaan vielä murhankin. Eespäin, pojat!“

Pian saapui venhe laivan luoksi. Päämies astui kannelle neljän kumppaninsa kanssa, jättäen Jaakon toisten kanssa venheeseen.

„Mitä nyt?“ huusi Fleming äreästi tulijoille; Marables seisoi hänen takanaan.

„Antakaa minulle kajuuttanne avain!“ vaati poliisi.

„Marables, anna heille avain,“ sanoi Fleming röyhkeän ivallisesti, „huomaanpa heidän kuuluvan jokipoliisiin.“

Marables antoi sanaakaan lausumatta avaimen ja päämies meni lyhty kädessä kajuuttaan, jota hän tarkasti

tutki. Toiset miehet jäivät kannelle vartioimaan Flemingiä ja Marablesta. Hetken kuluttua palasi hän kannelle eikä ollut löytänyt mitään.

„No,“ kysyi Fleming pilkallisesti, „saitteko suurenkin saaliin?“

„Sen kyllä kohta saamme nähdä. Kuinka monta miestä on tässä laivassa?“

„Kaikki seisovat tässä teidän edessänne“, vastasi Fleming.

„Onpa teillä vielä täällä poikakin. Missä hän on?“

„Kaksi miestä riittää tälle laivalle. Meillä ei ole täällä mitään poikaa.“

„Älkää valhetelko!“ huomautti virkamies. „Minä tiedän varsin hyvin vielä tänään iltapuolella pojan olleen kannella. Mihin hän on joutunut?“

„Varmaankin on hän lähtenyt maalle“, vastasi Fleming.

„No, sitte kysyn toisin“, lausui päämies ankarasti.

„Kumpiko teistä heitti pojan jokeen?“

Fleming säpsähti, mutta Marables huudahti:

„Minä en sitä tehnyt, totta Jumalista en! Minä tahdoin pelastaa hänet. Oi, jospa poika parka olisi täällä todistamassa sitä!“

„Tässä minä olen, Marables“, vastasi äkkiä Jaakko, joka huomaamatta oli noussut laivaan ja siihen asti ollut jokipoliisin takana piilossa.

Fleming vavahti, ikäänkuin olisi salama häneen iskenyt.

„Niin, tässä minä olen,“ jatkoi Jaakko astuen esille, „ja minä todistan, Marables, ett’ette tahtoneet minua kuolemaan, vaan päinvastoin koetitte pelastaa minua, ja taisitelitte tuota murhaajaa vastaan, kunnes hän löi teidät maahan. Fleming se oli, joka minut jokeen heitti, ett’en kertoisi kulta- ja hopeakaluista sekä muista tavaroista, joita tahdoitte sulloa säkkeihin ja upottaa jokeen, koska kaksi teidän väestänne ei voinut pitää suutansa lukossa.“

„Kunnon poika!“ huudahti Marables, juosten Jaakon luokse ja syleillen häntä. „Jumalan kiitos, että pääsit hengissä. Kaikki on tosi, mitä poika on kertonut,“ lausui hän päämiehelle, „ei yksikään sana ole valetta. Minä olen vankinne ja seuraan teitä vapaaehtoisesti, sillä minä olen ansainnut rangaistusta. Minä olin ennen rehellinen mies, mutta viettelys oli suuri eikä minulla ollut voimia sitä vastustaa.“

Marables ja Fleming vangittiin ja vietiin poliisikamariin. Jaakko vietti yönsä kajuutassa, joka nyt tykkäänään oli hänen käytettäväänään, ja meni heti seuraavana aamuna herra Drummondin luokse kertomaan, mitä laivalla oli tapahtunut.

Heti sen perästä toimitetussa tutkimuksessa tuli ilmi, että Fleming jo kauan oli ollut erään kuuluisan varasjoukon johtajana ja että Polly-laiva viimeaikoina oli ollut heillä piilo- ja varastopaikkana kaikille varastetuille kappineille. Kaksi rikostoveria oli ilmoittanut koko asian, kun muka olivat saaliinjaossa saaneet liian vähän. Kun Fleming, lukuisten varkauksien lisäksi, oli syypää vielä murhanyritykseenkin, tuomittiin hänet kuolemaan.

Marables ei ollut ottanut varsinaista osaa Flemingin rikoksiin, mutta kun häntä houkutteli voiton toivo ja hän oli piilottanut varastettua tavaraa laivaansa ja antanut siellä suojaa vorolle, syytettiin häntä varastetun tavarankätkemisestä. Hän vilpittömästi tunnusti kaikki ja myöskin näytti katuvan tekoansa, ja kun hän oli ennen tutustumistansa Flemingin kanssa viettänyt nuhteetonta elämää, tuomittiin hänet vaan seitsemäksi vuodeksi englantilaisten pahantekijäin siirtoloihin.

Kuudes luku.

Jaakko ei mennyt heti jälleen vesille, vaan jäi toistaiseksi herra Drummondin luo. Tämä oli nimittäin erottanut erään apulaisistansa ja Jaakko tuli hänen sijaansa, kunnes toinen saatiin.

Jaakkoa kohdeltiin kuin perheeseen kuuluvaa eikä häneltä puuttunut mitään. Kiitollisena niin paljosta hyvydestä koetti hän kaikilla tavoin ahkeruudella, tarkkuudella ja säännöllisyydellä olla herra Drummondille mieleen. Pian hän perinpohjin tutustui kirjanpitoon ja laskemiseen, sillä hänellä oli koulussa saatu oppinsa siinä hyvänä apuna. Vaikka hän joka päivä oppi jotakin uutta ja hänen nykyinen asemansa ja työnsä paremmin soveltuivat siihen sivistysmäärään ja oppiin, jonka hän oli koulussa saavuttanut, kuin hänen entinen toimensa, ikävöi hän kuitenkin takaisin vesille ja malttoi tuskin odottaa aikaa, jolloin uusi konttoriapulainen tulisi, joka tuottaisi hänelle vapauden takaisin, kuten hän sanoi. Sen hän kuitenkin kyllä käsitti, ett'ei alinomaisesta edestakaisin kulkemisesta joella ollut mitään erityistä hyötyä.

Kun hän, kuten jo on sanottu, oli kuin herra Drummondin perheeseen kuuluva, tutustui hän myöskin niihin, jotka siellä kävivät, ja erittäin mieltä häntä eräisen vanhaan herraan, joka aina osoitti hänelle sangen paljon ystävyyttä. Turnbull oli hänen nimensä; hän oli vanha poika ja oli koonnut melkoisen omaisuuden. Ollen jo lapsuudesta asti innokkaasti mieltynyt merimies-elämään oli

hän laivapoikana alkanut uransa eräällä Grönlantiin kulkevalla laivalla, ja onnistui hänen sitte taitavuudella, rohkeudella ja toimeliaisuudella kohota kapteeniksi, hankkia itselleen oma laiva, jopa vähitellen toinen, vieläpä kolmaskin, ja viimein melkoisen varakkaana asettua rauhassa viettämään elämänsä ehtoota. Hän tiesi kertoa monta seikkailua vaihtelevasta merimies-elämästänsä, ja Jaakko kuunteli häntä aina mitä suurimmalla tarkkuudella. Usein he yhdessä kävivät soutelemassa Thames-joella ja semmoisella matkalla lausui Jaakko kerran ilmi halunsa ruveta Grönlantiin purjehtijalle, tutustuaksensa valaskalanpyyntiin, josta kapteeni Turnbull niin paljon oli kertonut hänelle.

„Se on vaihtelevaa, mutta myöskin sangen kovaa elämää“, vastasi siihen kapteeni. „Muistelen erästä matkaa, jolloin monta kertaa töin tuskin pelastuin kuolemasta. Meidän täytyi laivallamme kulkea ajojäiden välitse ja kohotasimme suunnattomia jäävuoria matkallamme. Semmoiseen jättiläishirviöön kiinnitimme ankkurimme ja kuljesimme sen perässä edestakaisin pyydellen kaikkea, mitä vastaamme sattui. Meidän oli jo onnistunut saada kaksitoista valaskalaa, joiden luurangot heitimme mereen, irrotettuamme niistä kaikki, mikä oli kelvollista. Kuin eräänä aamuna tähystelijä mastonkorista katseli ympärilleen, oliko mistään saalista toivossa, huomasi hän suuren naarasjäähäkarhun, joka poikineen uiskennellen lähestyi jäävuortamme, jonka vieressä vähän matkan päässä meistä oli valaskalan luuranko. Kun ei mitään muuta ollut tehtävänä, läksin minä kuuden kumppanin kanssa pyydysretkelle. Emäkarhu oli jo ehtinyt jäälle ja alussa koetti se paeta, vaan kun pentu ei liukkaalla jäällä päässyt kulkemaan kyllin nopeasti, kääntyi se meihin päin näyttäen hampaitansa. Eräs meistä ampui pennun kuoliaaksi ja silloin rupesi emä niin valittavasti kiljumaan, ett'en milloinkaan voi sitä unhottaa. Äkkiä se ikäänkuin tointui ja syöksyi päällemme möristen, niin, että sitä voi kuulla peninkulman

päähän. Me olimme asettuneet tiheään joukkoon ja odotimme vastustajaamme ojennetuin keihäin. Mutta karhu sysäsi meidät takaperin ja kaksi meistä kaatui. Me toiset pidimme paikkamme ja kun se nousi takajaloillensa ammuimme sille rintaan kolme kuulaa, jotka heti katkasivat siltä elämän langan. En ikinä ole sittemmin nähnyt niin suurta elävää ja liioittelematta voin sanoa sen painaneen paljon enemmän kuin moni suuri härkä. Sillä välin oli tuuli kääntynyt pohjoiseen ja toi mukanaan sakean lumipyryn.

„Kumppanimme mielestä oli viisainta silloin palata laivalle. Minä kuitenkin luulin pyryn pian loppuvan ja päätin jäädä nylkemään saaliimme mukkeaa taljaa. Jos nimittäin olisimme jättäneet kuolleen elävän sinne muutamiksi tunneiksikin vain, niin olisivat kyllä ketut syöneet sekä sen että pennun ja talja olisi turmeltunut. Valaskalan jäännökset olivatkin houkutelleet sinne satamäärin kettuja. Kumppanini palasivat laivalle ja tuskin olisivatkaan osanneet sinne takaisin sakeassa lumituiskussa, elleivät sieltä olisi soittaneet kelloa osoittaaksensa heille siten oikeaa suuntaa. Minä jäin yksin saaliin luokse, mutta sain pian katua kauppaani. Tuisku ei lakannut, päinvastoin sakeni sakenemistaan ja ennenkuin olin ehtinyt neljänneksikään osaksi nylkeä karhua, olin jo vallan paleltua. Kun myöskin huomasin mahdottomaksi palata laivalle oli minulla vain kuoliaaksi paleltuminen kohtalona. Viimein keksin keinon, jonka avulla mahdollisesti voin pelastua. Leikkasin auki karhun vatsan, otin pois sisälmykset ja hiivin itse sinne niiden sijaan. Aukeaman koetin sulkea niin hyvin kuin mahdollista ja kun otus ei vielä ollut kadottanut elonlämpöänsä, oli minulla eriskummallisessa suojassani sangen lämmin ja mukava. Mutta pahaksi onneksi ei se mukavuus kauan kestänyt. Tuskin olin ollut siellä puolta tuntiakaan kun suojaani ulkopuolelta ruvettiin repimään ja puremaan. Siinä nyt olivat ketut, ja varmaankin niitä oli kokoontunut satamäärin kuolleen karhun

ympäri, sillä kaikilta tahoilta tuntui nykimistä ja vatsan aukosta pistelihe jo koko joukko suippukuonoja sisään.

Vaikka voimakkaasti käytinkin puukkoani ja jokaisen ketunkuonon, joka sattui lähelleni, täytyi verisenä vetäytyä takaisin, oli kuitenkin petojen, nälissänsä kuin olivat, onnistunut purra rikki karhun paksu talja, ja he repivät sitte irti lihapalasen toisensa perästä. Vaikka nälkäiset ketut, kun niitä on yhdessä laumassa noin kaksi, jopa kolmekin sataa, voivat tulla sangen vaarallisiksi, oli minulla kuitenkin hyvä toivo saada heitä pakosalle, tullessani esille suojastani. Mutta suurimpana huolenani oli, että he söisivät suojani joka varjeli minua rajuilmalta, siten jättäen minut alttiiksi vilukuoleman kaikille kauhuille. Viimein jo tunki valo sisään „karhutaloni“ yläpuolelta ja minä olin siinä ainoastaan karvojen peittämänä, joiden välitse ketut pistivät kapeat kuononsa iskeäkseen kiinni hylkeennahkaiseen nuttuuni. Päätin viimein ampua piiritäjiäni peloittaakseni heitä ja koetin juuri asettaa pyssyni sopivaan asentoon, kun äkkiä kuulin noin puolen tusinaa pyssyn paukausta. Pari kuulaa tunkeui minunkin suojaani kuitenkin onneksi minuun sattumatta. Huusin heille heti paikalla niin kovin, kuin suinkin voin, ja heti lakkasivat pelastajani ampumasta. He olivat ampuneet kettuja, aavistamatta minun piilevän siellä niiden keskellä. Minä sitte hiivin esille. Lumituisku oli lakannut ja edessäni seisoivat kuusi laivakumppania, jotka olivat tulleet minua etsimään. Onneksi siis pelastuin sekä viluun kuolemiseen että kettujen ruoaksi joutumisen vaarasta. Hirveä matka se oli, Jaakko, ja minä kiitin Jumalaa, että niin vähällä pääsin kotiin jälleen, sillä niistä laivoista, jotka yht'aikaa meidän kanssamme läksivät valaskalanpyyntiin, hukkuivat kahdeksantoista.“

„Minä kiitän teitä kertomuksestanne, kapteeni Turnbull,“ sanoi Jaakko, „mutta haluni tulla valaskalan pyytäjäksi on minusta kadonnut.“

„Sinä et ole kadottanut mitään“, huomautti kapteeni Turnbull. „Niiden, jotka onnellisesti palaavat, on hauskaa kyllä kertoa seikkailuistansa, mutta kun miettii kuinka monta uupuu vilusta, näljästä ja kaikenlaisista vaaroista, täytyy jokaisen, joka on sitä elämää kokenut, koettaa parastansa ja neuvoa kaikkia intoilijoita olemaan antautumatta niiden alaisiksi, ja minua ilahuttaa, että minun on onnistunut käännättää sinut pois siltä uralta.“

Seitsemäs luku.

Jaakko työskenteli jo yhdeksättä kuukautta herra Drummondin konttorissa, sillä vaikka uusi kirjanpitäjä jo olikin saapunut, oli kuitenkin niin paljo tekemistä, että Jaakon apu yhä vielä oli välttämätön. Uusi kirjanpitäjä Watkins oli nuori, noin kahdenkymmenen ikäinen leveänaamainen ja paksuhuulinen mies. Hänen työntekonsa oli huononlainen ja ahkeruutensa vielä huonompi, mutta hän osasi mielistelemisellä päästä ylikirjanpitäjä Hodgsonin suosioon, ja kun hänellä oli paljo valtaa asiakonttorissa ja hän mielellään näki ympärillään alammaisia ja imartelevia ihmisiä, oli hän sangen leväperäinen uuden kirjanpitäjän suhteen, jopa piti häntä etevämpänä Jaakkoakin, jota hän ei hänen suoran ja vilpittömän luonteensa tähden voinut ensinkään kärsiä.

Eräänä päivänä oli Jaakolla suurenlainen tili kirjoitettavana ja saatuaan sen valmiiksi antoi hän sen ylikirjanpitäjälle tarkastettavaksi. Vaikk' ei siinä ollutkaan mitään virhettä ja käsialakin oli selvä ja kaunis, huomasi kuitenkin ylikirjanpitäjä, joka sattui olemaan huonolla tuulella, sen muka huonoksi, repi sen rikki ja käski Jaakon kirjoittaa sen uudestaan.

Jaakko semmoisesta ansaitsemattomasta kohtelusta suuttui; hän lasi kynän pois ja torjui vakavasti moisen kohtuuttoman vaatimuksen.

Raivoissaan vastustuksesta tarttui herra Hodgson konttorikirjaan ja heitti sen Jaakolle päähän. Jaakolla

sattui olemaan viivotin kädessä ja malttamatta hillitä mieltään viskasi hän sen niin voimakkaasti kohti ylikirjanpitäjää ja osasi häntä otsaan niin kovasti, että hän kaatui. Samassa astui herra Drummond sisään. Hän näki Jaakon teon ja riensi sanaakaan virkkamatta ylikirjanpitäjän luokse, nosti hänet ylös ja kantoi hänet Watkinsin avulla huoneeseensa, jossa Hodgson pian tointui jälleen. Jaakko oli yksin konttorissa tietysti hyvin levotonna, sillä hänhän se syylliseltä näytti, ja vaikka hän omasta mielestensä kyllä oli oikeassa, pelkäsi hän kuitenkin joutuneensa ikävään tilaan.

Kohta hänet sen perästä kutsuttiin herra Drummondin huoneeseen. Isäntä otti hänet vastaan sangen ankaran näköisenä, rouva Drummond näytti surulliselta ja Saaran punehuneet silmät ilmasivat selvästi hänen itkeneen, sillä ylikirjanpitäjä oli kertonut tapauksen tavalla semmoisella, että kaikki syy jäi Jaakon puolelle, ja Watkins todisti hänen kertomuksensa oikeaksi, kohotakseen vielä enemmän esimiehensä suosioon.

„Rehti-Jaakko,“ alotti herra Drummond, „minä kutsuin sinut, sanoakseni sinulle, ett’et hävyttömän käytöksesi tähden ylikirjanpitäjää kohtaan voi jäädä talooni. Minulla oli aikomus hankkia sinulle hyvä ja kunnollinen asema maailmassa, mutta se tuuma on nyt loppunut. Paitsi sopimatonta ja ilkeää käytöstäsi olet myöskin ollut kiittämätön.“

„Sitä moitetta en ansaitse“, vastasi Jaakko.

„Älä vastusta!“ sanoi herra Drummond. „Näinhän minä itse tekosi. Siis ei sanaakaan enää siitä. Sinä olet kirjoitettu laivurinoppilaaksi ja voit siis palvella oppiaikasi loppuun „Polly“-laivalla, jolle jälleen on saatu kuljettaja. Siinä kaikki, mitä minä enää voin tehdä hyväksesi, äläkä odota minulta sen enempää. Kun nyt olet monta kuukautta työskennellyt konttorissani, on myöskin kohtuullista, että maksan sinulle siitä ajasta. Tässä on kymmenen puntaa työstäsi.“

Herra Drummond luki rahat pöydälle ja läksi huoneesta.

Jaakko ei liikahtanutkaan, katsoi vain vakavasti herra Drummondiin hänen astuessaan ohitse. Hänen oli mahdotonta puolustautua ansaitsematonta syytöstä vastaan ja hän ennemmin oli vaiti kuin tahtoi kiivastua. Mutta hänen tyyneyttänsä pidettiin itsepäisyytenä.

„Eikö sinulla ole mitään sanottavaa, Jaakko?“ kysyi rouva Drummond hetken perästä. „Eikö sinulla ole mitään, jota saisin sanoa sinun puolustukseksi miehelleni, kuin hänen suuttumuksensa jälleen lauhtuu?“

„Kun olette hyvä ja tahdotte viedä sanan, niin olkaa hyvä, sanokaa herralle miehellenne, että koetan kaiikin tavoin voida antaa hänelle anteeksi.“

Sitä vastausta piti lempeä rouvakin syvänä loukauseksena, ja kun hän tunsii asian vaan ylikirjanpitäjän ja hänen suosikkinsa väärennetyistä kertomuksista, täytyi hänen uskoa Jaakkoa röyhkeäksi pojaksi. Hän nousi istualtaan ja läksi, surullisesti lausuen: „Hyvästi, Jaakko!“

Jaakko ei voinut puhua, sillä siksi oli hän liian liikuttettu; hän voi töintuskin pidättää kyyneleitänsä; niinpä käsitettiin hänen vait'olonsa uppiniskaisuudeksi.

Pikku Saara oli kuitenkin jäänyt, vaikka äitinsä kyllä viittasi häntäkin lähtemään. Jaakko rakasti häntä kuin sisarta; hän ei milloinkaan unohtanut hyvyyttä ja ystävyyttä, jolla Saara kohteli häntä, kuin hän — orpo raukka — ensi kerran tuli herra Drummondin luokse, ja milloin hyvänsä olisi hän ollut valmis kiitollisuutensa osoitteeksi vaikka uhraamaan henkensä Saaran hyväksi.

„Jaakko!“ kuului tyttö lempeästi ja rukoilevasti lausuvan, laskiessaan hiljaa kätensä hänen olallensa. Silloin ei Jaakko enää voinut pidättää kyyneliänsä, vaan purskahti katkerasti itkemään. Tyyntyyttyään kertoi hän kaikki, mitä oli tapahtunut, ja Saara itki Jaakon kanssa ansaitsemattomasta kohtelusta, jota Jaakko oli saanut kärsiä. Hänen täytyi kuitenkin jättää hänet hyvästi, sillä palvelus-

tyttö tuli pyytämään Saaraa äitinsä luokse. Hän oli juuri ojentaa Jaakolle kätensä, kuin hän huomasi rahat pöydällä.

„Jaakko,“ sanoi hän „älä unhoita rahojasi.“

„Ei, Saara,“ vastasi Jaakko, joka jo oli ovella, „rahoja en ota. Niiltä, jotka ovat minulle hyvät ja menettelevät kanssani oikeuden mukaan, otan kyllä vastaan ja olisin heille siitä kahta kiitollisempi, mutta noita rahoja en ota ja pyydän sinua jättämään ne isällesi takaisin.“

Saara näkyi tajuavan Jaakon tunteet ja huomasi myöskin hänen päätöksensä järkähtämättömäksi. Hän ei vastannut mitään, jätti hänet hyvästi ja riensi huoneesta, jonka jälkeen Jaakko kokosi tavaransa ja läksi, sydän täynnä surullisia tunteita, talosta, jossa oli saanut nauttia paljon hyvyyttä, vaan jossa häntä myöskin nyt oli niin väärin käsitetty.

Jaakko oli syvästi loukattuna lujasti päättänyt olla vastaan ottamatta mitään suosionosoitusta herra Drummondilta, eikä hän mistään hinnasta tahtonut hänelle kuuluvalla laivalla suorittaa oppiaikaansa loppuun. Mutta mihin oli hänen nyt ryhtyminen? Hän oli taasen yhtä yksin ja avuton maailmassa kuin sinä päivänä, jolloin hänen isänsä ja äitinsä kuolivat. Mutta nyt muisteli hän itsellään olevan kapteeni Turnbullin tosi ystävänä, jolle voi valittaa hätänsä ja jolta voi pyytää hyvää neuvoa. Hänen luoksensa hän siis ohjasi kulkunsa.

„No, Jaakko,“ huusi kapteeni hänelle iloisesti vastaan, „onpa hauskaa, että jälleen kerran muistat minua! Mutta mikä sinun on, poikaseni? Olethan vallan surkean näköinen ja ovathan silmäsi punaiset, ikäänkuin, olisit itkenyt.“

Jaakko kertoi nyt hänelle todenperäisesti kaikki mitä oli tapahtunut aina hänen riitautumisestansa vihamielisen ylikirjanpitäjän kanssa hänen eroamiseensa asti herra Drummondin talosta.

Kapteeni Turnbull valitti kohtausta ikäväksi ja tarjoutui heti menemään herra Drummondin luokse kerto-

maan koko asian sen mukaan kuin Jaakko sen hänelle kertoi. Hän ei epäillyt herra Drummondin muuttavan mieltänsä Jaakosta ja jälleen ottavan hänet luoksensa.

„Minä kiitan teitä, kapteeni Turnbull ystävällisyydestänne,“ vastasi Jaakko, „mutta herra Drummondin luokse en enää voi palata. Myönnän kyllä, että minun on kiittäminen häntä paljosta hyvästä, mutta hänen syytettyänsä minua kiittämättömyydestä en voi, vaikka hän huomaisikin olevansa väärässä, enää ottaa vastaan mitään häneltä. Kenties saisin silloin kärsiä uusiakin nöyryyksiä. Ei velvollisuuksieni täyttäminen hänen talossansa paitsi sitä enää olisi semmoisena ilona kuin ennen. En milloinkaan enää astu jalkaani herra Drummondin kynnyksen ylitse.“

„Ei pidä edeltäpäin päättää, Jaakko, sillä ei voi tietää, mihin tilaan vielä voi joutua“, vastasi kapteeni. „Minua pahoittaisi, jos tunteesi herra Drummondia kohtaan olisivat vihamielisiä tai kostonhimoisia. Eikö joka ihminen voi erehtyä, niinkuin herra Drummond on erehtynyt sinusta? Mitenkä sinä voit noin nuorena kantaa vihaa niitä kohtaan, jotka ovat osoittaneet sinulle niin paljon hyvyyttä ja sääliä, sinun ollessasi turvattomana lapsena? Muista, Jaakko, että väärät ilmiannot ovat heitä eksyttäneet! Ja semmoista pitää sinun antaa heille anteeksi.“

„En koskaan unhotta herra Drummondin hyvyyttä,“ vastasi Jaakko, „mutta hänen olisi pitänyt tuntea minua sen verran, ett’ei olisi syyttänyt minua kiittämättömyydestä ja ilkeydestä. Hän on ajanut minut pois talostansa enkä minä aio milloinkaan enää mennä sinne.“

„Jättäkäämme sitte koko asia sikseen,“ sanoi kapteeni Turnbull, kun huomasi Jaakon olevan järkähtämätön päätöksessään, „mutta mihin nyt aiot ryhtyä?“

„Tahtoisin palvella oppiaikani loppuun, mutta en herra Drummondin laivalla.“

Kapteeni Turnbull koetti saada häntä siitä päätöksestään luopumaan. Hän lupasi koettaa hankkia Jaakolle

toimen, joka paremmin sopisi hänen kyvyllensä ja tuotaisi hänelle edullisemman yhteiskunnallisen aseman, mutta kaikki kehoittaminen oli turha. Jaakko ei ottanut sitä korviinsa. Osaksi oli hänen kokemuksensa herra Drummondin konttorissa kyllästyttänyt häntä kynän käyttämiseen, osaksi ikävöi hän vesille.

Kapteeni Turnbull suostui senvuoksi Jaakon pyyntöön, ja kun hän tunsu erään lauttamiehen, nimeltä Stapleton, joka tarvitsi apulaista, oli Jaakolla hyvät toiveet pian päästä työhön jälleen.

Seuraavana päivänä saattoi kapteeni Turnbull Jaakoa Stapleton vanhuksen luo, joka heti pitkittä mutkitta otti hänet palvelukseensa. Vanha lautturi asui pienessä talossa lähellä Thames-jokea. Sinne vei Jaakko vähät tavaransa, jonka jälkeen hän meni joelle kuljettamaan venhettänsä.

Jaakko ei nyt oikeastaan ollut muuta kuin tavallinen soutomies vain. Määrätystä maksusta souti hän väkeä joen yli tai sitä pitkin, mikäli toimet tai huvitukset ihmisiä vetivät. Kun hänen isäntänsä jo oli vanha ja mieluummin jäi kotiin rauhassa tupakoimaan, jätti hän venheen kuljettamisen tykkänään Jaakon huoleksi, vaatien itselleen ainoastaan kolmannen osan tuloista, joten muut rahat jäivät Jaakon omaksi. Toimi oli tuottava, ja vaikk'ei se ollutkaan hänen sivistyksensä mukainen, oli hän kuitenkin tyytyväinen siihen, sillä hän oli vapaa, ansaitsi itse leipänsä tarvitsematta kiittää ketäkään siitä. Niin hän ainakin luuli; mutta siinä hän oli ihan väärässä, sillä se oli vain ystävällisen kapteeni Turnbullin toimeenpanema juoni, hän kun piti huolta Stapleton vanhuksen elätksestä, jotta oppipojalle jäisi suurin osa tuloista.

„Poika hoi!“ kuuli Jaakko eräänä päivänä huudettavan, kun seisoi venheensä luona keskustellen Stapletonin kanssa jostakin tärkeästä asiasta, „miks'et kuule? Oletko kuuro? Olen jo pari kertaa tässä huutanut?“

Kääntäytyään näki hän edesssä Watkinsin, entisen pöhöposkisen konttorikumppaninsa.

„Mitä nyt?“ kysyi Jaakko punastuen suuttumuksesta nähdessään kavalan miehen ja kuullessaan hänen röyhkeää puhettansa.

„Minulla on käsky sinulle, ymmärrätkö?“ jatkoi Watkins raa’asti. „Tahdotko totella käskyäni?“

„En“, vastasi Jaakko. „Käskyä, jota moinen tolvana tuo, en aio kuulla. Korjatkaa luunne älkääkä palatko milloinkaan, sillä minulla on suuri halu pehmittää selkääne. Sen olette rehellisesti ansainneet, te ja käskijänne!“

„Hyvä, kyllä ilmoitan vastauksenne“, vastasi Watkins pilkallisesti poismennessänsä.

Kuten Jaakko monta vuotta jälestäpäin sai tietää, lähetti rouva Drummond, joka Saaralta oli saanut kuulla koko asian, Watkinsin pyytämään Jaakkoa luoksensa. Saara oli hankkinut itselleen ylikirjanpitäjän rikkirepimän tilin, jonka eri osat vielä olivat paperikorissa. Sen kunnollisuus oli selvin todistus herra Hodgsonin ilkeydestä ja herra Drummond siitä huomasi pikastuneensa. Hän ei kammoksunut tunnustaa ja sovittaa erehdystensä ja pyysi senvuoksi vaimoansa tarkemmin tiedustelemaan asiaa. Rouva puolestansa lähetti Watkinsin pyytämään Jaakkoa käymään hänen luonaan. Olemme jo nähneet, miten kavalaa Watkins toimitti tehtävänsä ja miten hyvin hänelle onnistui tehdä kaikki sovinto turhaksi. Mutta siinä ei vielä kylliksi, hän vääreksi vielä lisäksi Jaakon vastauksen ja kertoi, miten Jaakko uhkasi löylyttää sekä häntä, Watkinsia, että vielä herra Drummondinkin, vaikka hän varsin hyvin tiesi Jaakon „käskijä“-nimellä tarkoittaneen ylikirjanpitäjää. Semmoisen vastauksen vaikutuksen voi varsin helposti käsittää. Saara oli hämillänsä, hänen äitinsä suuttui ja herra Drummond tuli vakuutetuksi menetelleensä oikein ajaessansa pois moisen leppymättömän ja kostonhimoisen pojan.

Kahdeksas luku.

Talvi tuli ja tammikuussa oli niin pakkanen, että Thames-joki jäätyn ja kaikki laivaliike lakkasi. Sen johdosta oli Jaakonkin työ tietysti loppunut. Hän käytti joutoaikaansa lukemiseen ja otti käsille kaikki kirjansa, painaakseen mieleensä kaikki mitä ennen oli oppinut; joka päivä hän kävi kapteeni Turnbullin luona ja sai häneltä kuulla monta hauskaa kertomusta monilta matkoilta, joita hän oli tehnyt pohjoismerillä ja muuallakin.

„Olen kuullut“, lausui kapteeni eräänä päivänä Jaakolle „tänään paistettavan jäällä London-sillan lähellä kokonainen härkä. Haluttaako sinua tulla mukaan, niin mennäänpä sitä temppua katsomaan?“

Jaakko oli heti valmis ja niin he läksivät hevosella eräasen kadunkulmaan, josta ei enää ollut varsin pitkä matka London-sillalle. Tultuansa joelle huomasivat he edessänsä vilkasta elämää. Jäällä oli monta kauppakojua, katossa liehuvat liput; koko ala vilisi tyytyväisen näköisiä ihmisiä, osaksi liikkuen luistimilla, osaksi lykäten kelkkarekiä; kaikkialla leimusi suuria tulia, joissa paistettiin makkaroita ja muuta syötävää. Mutta suurimman huomion veti puoleensa härkä, jota par'aikaa paistettiin lähellä siltaa. Jää oli neljän, jopa viidenkin jalan paksuinen; siellä täällä tosin oli ohuempia paikkoja, vaan ne olivat merkityt varoitustauluilla, ett'ei kukaan menisi liian lähelle semmoista paikkaa. Ihan niiden lähellä oli pitkiä tankoja ja köysiä mahdollisen onnettomuuden kohtauksen varalle.

Aurinko paistoi kirkkaasti, taivas oli pilvetön ja sininen. Kapteeni Turnbull ja Jaakko iloitsivat kolme tuntia katselemalla vilkasta liikettä ja häärinää. Vihdoin oli aika muistella paluumatkaa. Molemmat astuivat jokea ylöspäin tullaksensa paikalle, josta saisivat hevosen.

„Olisi hauska tietää,“ virkkoi kapteeni Turnbull, „onko nyt vuoksi vai luode.“

„Sen heti saisi tietää, jos vaan huomaisi reikää jäässä,“ vastasi Jaakko. „Tuossapa onkin reikä!“

Hän heitti jääpalasen reikään ja huomasi vahvan pakoveden vallitsevan.

Heidän astuessaan eteenpäin tarttui tuuli kapteenin hattuun ja kuljetti sitä nuolennopeudella pitkin sileätä jään pintaa. Kapteeni juoksemaan sen perästä ja Jaakko seurasi hänen esimerkkiänsä, mutta vaikea heidän oli hattua saavuttaa. Milloin oli Jaakon onnistua saada kiinni karkulainen, milloin jo ojensi kapteeni kätensä tarttuakseen siihen, mutta joka kerta kuin juuri olivat sitä saavuttamaisillansa, kuljetti uusi tuulenpuuska sitä eteenpäin suureksi huviksi kaikille lukuisille katselijoille. Kapteeni Turnbull oli vähän Jaakon edellä ja takaa ajamisen innoissaan hän ei huomannut taulua, joka varoitti menemästä eteenpäin.

Äkkiä kuuli Jaakko, joka ei myöskään ollut huomannut taulua, jään rutisivan ja näki kapteenin vaipuvan veteen. Väkeä oli lähellä ja myöskin pelastusköysi. Jaakko ei miettinyt hetkeäkään, sillä hän rakasti kapteenia kuin isäänsä. Kiireesti hän tarttui köyden päähän, sitoi sen vyötäisilleen ja hyppäsi avantoon, johon kapteeni oli kadonnut. Hän muisti pakoveden juuri vallitsevan ja piti onnen sattumana, että kapteeni oli kysynyt sitä, sillä sen johdosta hän oli tutkinut veden syvyyden. Jaakkoa kuljetti virta eteenpäin ja kohta hän tunsi; miten kapteeni Turnbullin kädet häneen tarttuivat. Samassa jäällä olevatkin vetivät köyttä. Hukkuvan epätoivoisena piti Jaakko kiinni köydestä ja samoin kapteeni pelastajastansa. Pian he pääsivät avannolle; tikapuut laskettiin reiästä alas ja muuta-

mat miehet vetivät siitä ylös kapteenin ja Jaakon. Molemmat olivat niin rauenneet, että menivät tunnottomiksi. Heidät vietiin lähellä olevaan ravintolaan, jossa he avuksi haetun lääkärin avulla pian jälleen tointuivat. Seuraavana aamuna he jo olivat siksi parantuneet, että voivat lähteä kapteenin kotiin.

Vasta siellä, missä olivat häiritsemättä, kiitti kapteeni nuorta pelastajaansa mitä innokkaimmin pusertamalla häntä syliinsä.

„Minä olen lapseton, Jaakko, rupea sinä lapsekseni!“ lausui kiitollinen vanha herra. „Ei kenellekään sen kautta tapahdu vahinkoa, jos määräänkin sinut perillisekseni, sillä minulla ei ole sukulaisia. Jää luokseni, Jaakko, ja minä olen sinulle aina hellänä isänä, joka ei milloinkaan unhota, että hänen tähtensä olet uskaltanut henkesi.“

„Te olette aina olleet erittäin hyvä ja ystävällinen minulle“, vastasi Jaakko liikutettuna, „enkä minä milloinkaan unhota sitä. Mutta herra Drummond oli myöskin hyvä minulle ja kuitenkin ajoi hän minut pois kiittämättömänä olentona. Voihan meidänkin välillemme tunkea pahoja ihmisiä, saada aikaan väärinkäsitystä enkä minä kestäisi toista kertaa tulla hyljättyksi. Jos rakastatte minua, niin suokaa minun olla mitä olen. Antakaa minun pitää vapauteni ja riippumattomuuteni, se on ainoa, mitä teiltä pyydän.“

„Kyllä huomaan turhaksi sinua sen enempää pyydellä“, sanoi kapteni hetken perästä. „Mutta kuulepas varoitukseni, Jaakko, äläkä tee tilaa sydämmeesi uhkamielisyydelle ja katkeruudelle sen vuoksi, että olet saanut kärsiä vääryyttä muilta ihmisiltä; se katkeroittaa elämän ja saattaa sinut siihen väärään luuloon, että maailma ylimalkaan on paha. Kuin saat enemmän kokemusta, huomaat siinä olevan paljon hyvää ja jaloakin.“

„En vaan voi unhottaa loukkausta, jota olen saanut kärsiä“, vastasi Jaakko. „Olen valmis antamaan muille rikoksensa anteeksi, mutta en anna kenellekään syytä

semmoiseen väärinkäsitykseen minusta, kuin Drummondin perhe sai. Kerran tehty ei parane.“

„Niin kyllä, Jaakko; mutta siihen minä voisin lisätä toisen mielilauseistasi: jos neuvo pettää, niin toinen auttaa. Jumala siunatkoon sinua, poikani. Pysy lautturina, jos et huoli muusta; mutta älä mene enää jään alle.“

„Teidän tähtenne kyllä koska hyvänsä, kapteeni Turnbull“, vakuutti Jaakko, ja uudestaan sulki vanha herra hänet isällisellä rakkaudella syliinsä.

Yhdeksäs luku.

Jului muutamia vuosia. Jaakko oli melkein lopettanut jokilaivurin oppiaikansa. Hänen aikansa kului hiljaa, yhtä hiljaa ja säännöllisesti kuin hänen venheensäkin kulki eteenpäin; joka päivä oli toisensa kaltainen. Lomahetkinä hän etupäässä tutki kirjojansa, myöskin viljeli hän ahkerasti isällisen ystävänsä, kapteeni Turnbullin runsasta kirjastoa. Mitä enemmän Jaakko etsi henkistä ravintoa, sitä vähemmin häntä miellytti toimensa ja yhä selvemmin hän huomasi miten väärin hän teki, kun vapauden rakkaudesta ei ottanut kuullaksensa kapteenin neuvoa. Kapteeni Turnbull puolestansa oli yhä siinä luulossa, että hän yhä tyytyi ammattiinsa, ja Jaakko, häveten ilmoittaa isälliselle ystävälleen mielensä muutosta, jatkoi edelleen lautturinammattiansa.

Niin soui hän myöhään eräänä kirkkaana iltana pitkin jokea, kuin kova melu herätti hänet ajatuksistaan. Kolme miestä istui venheessä; he tulivat varmaan joltakin huviretkeltä, sillä lauluista päättäen olivat he päihtyneet.

„Katsokaapas,“ huudahti eräs heistä, „minä kyllä osaan heiluttaa airoa yhtähyvin kuin ken hyvänsä merisotaväestä. Ottakaa vaarin!“

Samalla nosti hän aironsa, heitti sen ilmaan ja aikoi kädellä ottaa sitä vastaan. Temppu ei kuitenkaan onnistunut; hän ei saanutkaan siitä kiinni, vaan se putosi niin voimakkaasti alas, että rikkoi kaksi lautaa pienestä venheestä ja sai suuren reiän pohjaan. Silmänräpäyksessä täyttyi venhe vedellä.

Siinä olivat huutamaan apua, ja heidän häiriössä varomattomasti liikkueensa kaatui uppoava venhe, joten kaikki kolme joutuivat veteen. Jaakko sousti kiireesti paikalle pelastamaan hukkuvia.

„Tännepäin,“ kuului Jaakolle varsin tuttu ääni, „autakaa minua ensin, minähän olen ylikirjanpitäjä!“

Vaikka Jaakko tunsikin hukkuvan vihamieheksensä, ojensi hän kuitenkin hänelle aironsa, jotta hän voisi tarttua siihen ja sitte Jaakon avulla päästä venheeseen. Kääntyessään toisia kohti näki hän aalloissa pököposkisen Watkinsin ponnistelevan viimeisiä voimiansa pysyäkseen veden pinnalla.

„Auta, lautturi, auta!“ huusi nuori kirjanpitäjä. „Ottakaa minut venheeseen!“

Jaakko sousti joutuisasti pyöreänaaman luokse ja auttoi samaten kuin ylikirjanpitäjän myöskin lihavan Watkinsinkin kuiville, ottaen hänet venheesensä.

Kolmas hätäntyneistä, joka oli syypääkin onnettomuuteen, oli tottunut uimari ja saapui rantaan jo ennen kuin Jaakko sinne ehti molempien pelastettujen kanssa.

„Mikä on nimenne, lautturi?“ kysyi uimari. „Rahani hukkuu tässä leikissä, mutta ilmoittakaa nimenne, että voisin huomenna maksaa vaivanne.“

„En ota rahaa tästä työstä,“ vastasi Jaakko; „mutta jos tahdotte tietää nimeni, niin ei teidän tarvitse muuta kuin kysyä herroilta Hodgsonilta ja Watkinsilta; he tuntevat minut molemmat varsin hyvästi, sillä minä olin ennen heidän kumppaninansa herra Drummondin konttorissa.“

Ylikirjanpitäjä suosikkineen ja alammaisine ystävineen häntä silloin rupesivat katsella töllistelemään ja tunsivat pelastajansa Rehti-Jaakoksi, josta siihen asti vilusta väristessään eivät olleet sen enempää pitäneet lukua. Kovasti hämilleen tullen he eivät saaneet sanaakaan suustansa ja Jaakko jätti heidät sinne seisomaan, laski venheensä rannasta, soutuksensa kotiinsa takaisin.

Hänestä tuntui niin erinomaisen hyvältä kuin ei milloinkaan ennen. Usein hän ennen vihoissaan kuvitteli miten suloista olisi kostaa Hodgsonille ja Watkinsille; mutta nyt hän huomasi, miten paljon suloisempaa on ja miten hyvä omatunto on, kun on osoittanut jaloutta vihamichelelle ja kostanut pahan hyvällä.

Seuraava päivä oli viimeinen, jolloin Jaakko oppilaana souteli venettänsä, sillä sen jälkeisenä aamuna oli hänen oppiaikansa lopussa. Hän oli juuri laskenut laiturille, kuin eräs kovin päivettynyt mies huusi hänelle.

„Tahdotteko ansaita hyvän soutopalkan?“

„Minne on matkanne?“ kysyi Jaakko.

„Gravesendiin, poikaseni, ell’ette pelkää suolavettä.“

„Sinne on pitkä matka.“

„Pyytäkää kuinka paljon vaan tahdotte,“ sanoi vieras, „minulla on kova kiire; ell’en oikeaan aikaan saavu Gravesendiin, purjehtii laiva ilman minua. Määrätkää hintanne!“

Jaakko vaati guinea (26 m. 50 p.). Mies suostui siihen ja astui venheesen. Hän kertoi matkalla olevansa alaperämiehenä „Jupiter“-frekatissa, neljäkymmenellä kannuunalla varustetussa sotalaivassa, jonka piti seuraavana aamuna lähtemän purjehtimaan. Nopean kulun jälkeen saapuivat he iltapäivällä perille. Tuuli vaikutti kovan aaltoilemisen. Jaakon venheesen oli tullut vettä ja hänen laskiessansa frekatille törmäsi vene yhteen sotalaivan oman suuren venheen kanssa, joka oli vesitynnyreillä lastattuna. Pieni vene meni kumoon ja Jaakko putosi soudettavineen veteen. Laivamiehet auttoivat molemmat suureen venheeseensä; mutta kun Jaakko ei voinut mennä omaan vedellä täytettyyn venheeseensä takaisin, ei hänellä ollut muuta neuvoa kuin nousta alaperämiehen seurassa Jupiterille. Siellä hän meni erään upseerin luokse pyytämään häntä lähettämään jonkun noutamaan hänen ajelehtivaa venhettänsä.

„Noutakaa itse venheenne“, vastasi tyllysti upseeri, jolla oli ensimmäisen luutnantin arvo, ja kääntyi sitte antamaan väestölle käskyjä.

Jaakko meni nyt alaperämiehen luo, jonka oli sou-
tanut sinne ja ilmoitti hänelle pulansa.

„En voi siihen mitään“, vastasi hän olkapäitensä
kohottaen. „En voi puhua puolestanne; olen itsekin pu-
lassa, kun olen viipynyt yli lupa-aikani.“

Jaakko koetti sitte uudestaan onneansa ensimmäisen
luutnantin luona, joka nyt näkyi olevan joutilaampi ja juuri
sattui astumaan ohitse. Hän uudisti siis pyyntönsä ja up-
seeri meni peräkannelle katselemaan ajelehtivaa venhettä.
Hänen palatessaan Jaakon luo vastaamaan hänelle, astui
perämies esille, koski kunnioittaen hattuunsa ja ilmoitti
palanneensa laivalle.

„Te olette viipyneet yli lupa-aikanne“, vastasi hä-
nelle luutnantti, „ja nyt täytyy minun vielä lisäksi lähettää
noutamaan hänen venheensä, jossa olette tulleet.“

„Vene ei ole sen arvoinen, että maksaisi vaivan;
mutta tuosta pojasta tulisi hyvä laivamies“, vastasi alape-
rämies, siten koettaen käyttää tilaisuutta torjua pois esi-
miehensä vihaa.

„Ken olette?“ kysyi Jaakolta luutnantti, jolta ei pe-
rämiehen viittaus jäänyt huomaamatta.

„Minä olen laivurin oppilas.“

„Näyttäkää minulle oppilastodistuksenne!“ jatkoi luut-
nantti.

„Ei ole minulla sitä mukani“, vastasi Jaakko.
„Mutta ettekö ole hyvä ja lähetä noutamaan venhettäni?
Se on isäntäni oma.“

„En, poikaseni, en voi käyttää kuninkaallisia venheitä
semmoiseen tarkoitukseen.“

„Sitte menen itse.“

„Minne?“

„Noutamaan venhettäni.“

„Luvattaniko?“

„Minä en kuulu laivaan.“

„No, luulenpa sinun kohta siihen kuuluvan.“

„Laivurin-oppilasta ei voi väkisin ottaa laivamie-

heksi, *) vastasi Jaakko, „voinhan toimittaa opetustodistukseni nähtäväksi.“

„Sen voit,“ vastasi luutnantti; „mutta minun ei tarvitse uskoa kaikkea, mitä tässä lavertelet. Kuinka kauan kestää oppiaikasi vielä?“

„Huomenna se jo on lopussa.“

„Huomennako? Vai niin! No, sitte pidätän sinut täällä siksi ja otan sinut sitte väkisin.“

„Jos te pidätätte minut nyt, niin otatte minut jo tänään väkisin.“

„Minä en ota sinua väkisin, vaan pidätän sinut vaan täällä, kunnes näytät minulle oppitodistuksesi. Ja jos huomenna näytät sen, niin on oppiaikasi jo ohitse, ja silloin sinut otetaan väkisin. Ymmärrätkö sen?“

„Tuntuu kovalta sillä tavoin kadottaa leipänsä.“

„Ei sinun tarvitse kärsiä nälkää Hänen Majesteettinsa laivalla. Me tarvitsemme merimiehiä ja otamme heitä siis, mistä vaan saamme. Ei hätä lakia lue. Eikä olekaan oikeastaan mikään vahinko sinun kaltaisellesi pojalle palvella muutama vuosi kuningasta ja täyttää taskut vieraista laivoista anastetuilla rahoilla.“

Luutnantti jätti Jaakon siihen seisomaan ja meni alas kajuuttaan.

„Mitäs joutavasta!“ arveli Jaakko. „Kerran tehty ei parane. Sitte kääntyi hän lähellä astuskelevan alaperämiehen puoleen ja vaati häneltä sutorahaansa.

„Teidän kauttanne olen menettänyt venheeni ja vapauteni,“ sanoi hän, „ja onhan oikein, että edes maksatte minulle soutopalkkani.“

„Luvatessani teille rahat olitte vielä lautturi“, nauroi kunnoton mies. „Nyt olette merimies sotalaivalla ja olette vaan tehneet tehtävänne, kun olette soutaneet tänne upseerinne.“

*) Sinä aikana, jota tämä kertomus kuvailee, otettiin väkisin laivamiehiä Englannin sotalaivaston palvelukseen.

„Olen itse syypää onnettomuuteeni“, ajatteli Jaakko jäätyään yksin. „Minä halusin itsenäisyyttä ja saan vapauteni menettämällä maksaa haluni.“

Nojautuen laivanreunaan mietti hän toivotonta tilaansa, muisteli kapteeni Turnbullia, joka aina oli ollut hänelle niin hyvä ja aina tarkoittanut hänen parastansa ja jota hän ei pitkään aikaan saisi nähdä, niin, kentiesi ei milloinkaan enää tässä elämässä. Hän katui katkerasti hulluuttansa ja purskahti viimein suureen itkuun.

„Ei itku hädästä auta“, johtui hänelle viimein mieleen. Oli parempi, jos hän ryhtyi toimeen, ja niin päätti hän kirjoittaa kapteeni Turnbullille ja kertoa hänelle kovan onnensa. Hän kääntyi erään naisen puoleen niistä, jotka toimittivat merimiehille kaikenlaisia tarpeita ja kulivat heidän asioillansa, osti häneltä kirjoitustarpeet, kirjoitti kirjeensä ja uskoi sen sitte hänelle, hänen juhlallisesti luvattuansa panna sen postiin.

Kymmenes luku.

Seuvaavana aamuna ilmoitettiin kapteenin tulo, jolla oli Jupiter-laivan ylipäällikkyyks. Paljo laivamiehiä oli, niiden joukossa monta väkisin otettua, jotka eivät ennen olleet nähneet kapteenia, ja oli siis luonnollista, että kaikki olivat uteliaat näkemään miestä, jota heidän piti kaikessa totella ja jolla oli rajaton valta heidän ylitensä.

Hänen astuttuaan laivanrappusia ylös ja saavuttuaan peräkannelle nostivat kaikki lakkiansa, laivasotamiehet tekivät kunniaa kivääreillensä ja upseerit miekoillaan. Kapteeni oli suuri, hartiakas mies ja vaikka hän olikin kovan ja ankaran näköinen ja hänen silmänsä läpätunkevaiset, niin osoittivat ne kuitenkin enemmän päättäväisyyttä kuin ankaruutta ja kovuutta.

Kaiken väestön täytyi astua esille ja hän piti heille lyhyen puheen, jossa hän voimakkein sanoin kehoitti heitä tottelevaisuuteen, kuriin ja raittiuteen.

Kapteenin seurassa oli eräs upseeri, niin hyvännäköinen, että Jaakko heti sai häneen luottamusta. Hän oli toinen luutnantti ja hänelle Jaakko kertoi kovan onnensa.

Upseeri kohotti olkapäitensä.

„Meidän kapteenillamme on paljo vaikutusvaltaa“, vastasi hän, „eikä huoli siitä, onko teidät otettu väkisin laivurinoppilasaikananne vai ei. Tunnin kuluttua lähdemme ja vaikkapa opetustodistuksennekin sen ajan kuluessa saapuisi, ei teillä kuitenkaan olisi siitä mitään hyötyä.

Ainoastaan siinä tapauksessa, että hän saisi käskyn amiraali-virastosta, tottelisi hän ja laskisi teidät vapaaksi; laivamiehet ovat meille siksi liian tarpeelliset.“

Kohta sen perästä nosti Jupiter ankkurinsa ja sillä katosi Jaakon viimeinen toivo saada vapautensa. Hän oli laivamiehenä kuninkaallisessa sotalaivassa ja päätti urholisesti kärsiä kohtalonsa ja uskollisesti täyttää velvollisuutensa.

Jupiterilla oli käsky moniaita kuukausia risteillä Madeiran ja Länsi-Indian saarien välillä vaaniskelemassa vihollisvaltain risteilylaivoja, jotka olivat vieneet niin monta englantilaista Länsi-Indiaan kulkevaa kauppalaivaa huolimatta heidän vahvoista varustuksistaan. Sen tehtävän suoritettuaan piti laivan lähteä Halifaxiin, erään frekatin sijaan, joka jo monta vuotta oli ollut sillä asemalla. Matkan ensi päivät käytettiin väestön opettamiseen tykkein ja pyssyjen ampumiseen, sitte tuli vuoro laivan ohjailemiselle. Usein täytyi kaksikin kymmentä kertaa tehdä sama temppu, ennenkuin kapteeni tyytyi. Jaakko muisti päätöksensä ja oli niin valpas, että kapteenin huomio kääntyi häneen ja hänet pian korotettiin, mikä oli sitä ansiokkaampaa, koska on melkoinen erotus jokilaivurin ja aavalla merellä kulkevan merimiehen ammatin välillä.

„Jupiter“-laiva saapui viimein Madeiraan kohtamatta ainoatakaan vihollista risteilijää, mutta siellä heille kerrottiin, että niitä oli nähty etelämpänä. Laiva ohjasi siis kulkuaan etelään ja risteili lähellä Kanarian saaria, mutta ei mitään näkynyt.

„Purjeita, hoi!“ huusi vihdoin vahti eräänä päivänä alas mastonkorista.

„Missä?“ kysyi ensimmäinen luutnantti.

„Ihan vasten aurinkoa“, ilmoitti vahti ja heti laivamiehet kertomaan uutista toinen toisellensa.

„Varmaankin se on vihollisristeilijä“, virkkoi kapteeni ensimmäiselle luutnantille, joka juuri, pitkäsilmä mukana, kiipesi mastoon tarkastamaan osoitettua suuntaa.

„Halpa kuunarihan tuo vaan on,“ ilmoitti hän hetken kuluttua, „mutta se näyttää epäilyttävältä — mustat laidat.“

Jupiterin suunta ohjattiin sitte heti epäilyksenalaista laivaa kohti, mutta päivän lasketessa onnistui sen kuitenkin päästä näkyvistä. Yöllä tuli tyyni, jota kesti vielä seuraavana aamunakin, ja silloin huomattiin kuunarin olevan noin parin peninkulman päässä ja nähtiin se ihan selvästi; voitiin lukea kuusitoista kanunaa sen laidassa ja kaikki tunnusmerkit osoittivat sen olevan yhden etsityistä risteilylaivoista.

„Tuo poika ei pääse meiltä pakoon“, lausui kapteeni, ja kun tyyntä yhä vielä kesti, käski hän laskea vesille kolme suurinta venhettä ja varustaa ne ampumavaroilla.

Ei kulunut puolta tuntiakaan niin olivat venheet, Jaakko mukana toisessa, päässeet kuunarin ampumamatkalle, ja heti sieltä aljettiinkin ampuminen. Kanuunan kuula osasi Jaakon venheeseen, särki monta lautaa ja haavoitti kolmea laivamiestä. Heti täyttyi aseilla ja ampumavaroilla lastattu venhe vedellä ja kaatui. Töin tuskin pelastui väestö kuunarin kuulasateesta; he tarttuivat kaatuneen venheen laitaan, kunnes toinen venhe saapui heille avuksi; mutta nuo kolme haavoitettua laivamiestä eivät verenvuodatuksen heikontamina voineet niin kauan kestää, vaan vaipuivat tyyneen siniseen syvyyteen. Toiset pelastettiin ja venheet palasivat vihollislaivan ampuessa takaisin frekatille, kun tuulikin jo ol alkanut puhaltaa. Kaikki purjeet levitettiin, vaikka tuuli vähitellen yltyi myrskyksi, mutta samaten tehtiin kuunarillakin ja kolme peninkulmaa suoraan frekatin edellä lensi se nuolennopeasti englantilaista sotalaivaa pakoon. Takaa-ajoa kesti koko päivän. Etukannella tuskin kukaan enää voi pysyä pystyssä ja keskikannelle vierä aalto toisensa perästä. Mutta frekatti lähestyi kuunaria yhä enemmän ja selvästi voi sen kallistuessa syrjälle nähdä, mitenkä sen väestö oli kannella kiinni sidottuna, ett'ei laineet veisi heitä mukanaan ja mitenkä suuret purjeet vuodattivat sisästäan joka ker-

ran kuin laiva nousi pystyyn vettä, jota ne olivat laivan kallistuessa merestä ammentaneet.

Vihdoin pääsi frekatti kuunarin ampumamatkalle ja lähetti sille muutamia jyriseviä rautaisia tervehdyksiä. Se riitti.

Vihollisen laivan kapteeni heilutti hattua antautumisen merkiksi ja ampuminen lakkasi. Kuunarin anastaminen ei kuitenkaan semmoisella myrskyllä ollut mikään helppo asia. Venhe voi tuskin kestää niin korkeilla laineilla. Kapteeni sentähden määräsi vapaaehtoisia lähtemään, ja urhollisten joukossa, jotka ilmoittivat olevansa valmiit uhkarohkeaan työhön, oli Jaakko ensimmäisiä. Ja katsokaa, venhe saapui onnellisesti kuunarin luokse ja suoritti toivon mukaan tehtävänsä. Pian myrskykin asetui, jotta vangit, toista sataa henkeä, voitiin viedä Jupiter-laivalle, joka nyt saaliineen palasi Halifaxiin, onnellisesti saapuen sinne viiden viikon purjehduksen jälkeen lähdöstänsä. Siellä oli jo kauan ollut kirjeitä Englannista heitä odottamassa. Niiden joukossa oli myöskin kirje amiraalivirastosta kapteenille, jossa oli käsky laskea Rehti-Jaakko vapaaksi kuninkaallisesta sotapalveluksesta. Kapteeni Turnbullilta oli myöskin kirje Jaakolle. Lyhyt se vain oli, kun kapteeni toivoi pian jälleen näkevänsä rakkaan Jaakonsa. Hankittua vapautuskäskyä siinä vaan sivumennen mainittiin. Sisässä oli rahannostokirja eräasen Halifaxin pankkiin, josta Jaakko voisi nostaa kotimatkaa varten tarpeellisen rahasumman. Jupiterin kapteeni ja molemmat luutnantit lausuiivat Jaakolle kiitoksensa innosta, jolla hän aina oli tehnyt velvollisuutensa, ja toivottivat hänelle onnea vastaiselle urallensa. Jaakko ei eronnut frekatista painamatta syvälle mieleensä uudet siellä saavutetut kokemuksensa. Hän oli pitänyt laivamieheksi väkisin ottamisen ja vapautensa menettämisen suurena onnettomuutena, mutta oli nyt kokenut, että ihminen voi tehdä vastoinkäymisenkin sietäväksi, jos mukautuu kohtaloonsa, ja

että pakolliset velvollisuudetkin voivat tulla tyytyväisyyden syiksi, jos ne vaan huolellisesti täytetään.

Jaakko vaihtoi Halifaxin pankissa vekselinsä rahaksi, hankki itselleen paremman puvun ja palasi kotiin sotalaivalla, jolla oli sotasanomia vietävänä Englantiin. Häntä kohdeltiin erittäin ystävällisesti ja hän atrioitsi upseerien pöydässä, sillä Jupiterin kapteeni oli mitä lämpimimminkin sulkenut hänet heidän suosioonsa.

Palattuaan Lontoosen riensi Jaakko heti ystävänsä kapteeni Turnbullin luokse, joka iloisena sulki hänet syliinsä. Jaakko ei keksinyt kylliksi heliä sanoja, ilmaistaksensa kiitollisuuttansa, sillä hän oli tietysti siinä luulossa, että amiraaliviraston käsky, joka vaikutti hänen vapautuksensa, oli kapteeni Turnbullin hankkima. Silloin hän suureksi kummastukseksensa kuuli olevansa siitä kiitollisuuden velassa vaan herra Drummondille. Herra Drummond oli nimittäin saanut tietää, miten jalosti Jaakko oli kostanut molemmille vihollisillensa Hodgsonille ja Watkinsille, kuin pelasti heidät hukkumasta. Molemmat pelastetut tosin olivat kyllin paatuneet, olemaan mainitsematta koko tapausta, mutta kolmas, joka oli heidän kanssansa venheessä ja jolla nyt oli Jaakon paikka herra Drummondin konttorissa, oli kertonut tapauksen isännällensä totuuden mukaan. Sen johdosta tiedusteli herra Drummond tarkkaan, millä tavoin nuori Watkins teki tehtävänsä pyytäänsä Jaakkoa rouva Drummondin puolesta käymään hänen luonansa ja kuuli silloin Stapleton vanhukselta, joka silloin oli sattunut olemaan saapuvilla, mitenkä raa'asti ja loukkaavasti Watkins oli käyttäytynyt ja ett'ei herra Drummondin nimeä ensinkään lausuttu ja että Jaakko uhkauksellansa oli tarkoittanut vaan herra Hodgsonia. Se tietysti tykkänään muutti asian ja ylikirjanpitäjä hengenheimolaisineen ja suosikkineen sai eronsa. Niin oli asia, kuin kapteeni Turnbull sai Jaakon kirjeen, jossa Jaakko ilmoitti väkisin joutumisensa laivamieheksi. Kapteeni ei voinut mitään Jaakon vapauttamiseksi, mutta tiesi herra Drum-

mondilla olevan mahtavia ystäviä amiraalivirastossa ja riensi heti hänen luoksensa. Tietysti ilmoitti herra Drummond ilolla olevansa valmis tekemään, minkä voi Jaakon vapauttamiseksi, hän kun oli häntä niin väärin käsittänyt; ja miten se onnistui, olemme jo edellä saaneet tietää.

Jaakkoa oikein hävetti kuullessaan vanhalta ystävältänsä, miten paljosta hänen tuli kiittää herra Drummondia, jota kohtaan hän oli ollut niin leppymätön. Hän ei viipynyt, vaan meni heti kapteeni Turnbullin kanssa hänen luoksensa häntä kiittämään.

Vastaanotto vanhassa, rakastetussa talossa oli erittäin ystävällinen ja hellä.

„Minua ilahuttaa, Jaakko,“ virkkoi herra Drummond hänelle vastaan, „että jälleen näen sinut luonani. Minä olin erehtynyt sinusta ja tehnyt sinulle vääryyttä.“

„Herra Drummond!“ vastasi Jaakko, „mitenkä kaikki muistuttaa minua entisistä ajoista ja kaikesta hyvyydestä, jota olette osoittaneet minulle! Te suojelitte minua orpona ollessani, kasvatitte minut ja jätitte minulle kotinne kodiksi ja tarkoittitte parastani tulevaisuuteni suhteen. Ei olisi minun pitänyt milloinkaan unhottaa sitä; ei olisi minun pitänyt koskaan antaa tunteilleni liiaksi valtaa, kuten olen tehnyt, kun tunsin olevani loukattu. Ja siitäkin, että nyt vapaana miehenä seison edessänne, on minun teitä kiittäminen. Minä olen syyllinen, herra Drummond, ja pyydän teiltä sitä anteeksi!“

Kuumia kyyneliä valui Jaakon silmistä ja rouva Drummondkin ynnä Saara, joka oli kasvanut ihanaksi neidoksi, itkivät.

„Me olemme molemmat syylliset, rakas Jaakko; jättäkäämme mennyt aika“, sanoi herra Drummond, levittäen kätensä ja sulkien Jaakon innokkaasti syliinsä.

Ja nyt, hyvä lukijani, olemme päässeet kertomuksemme loppuun. Vähän vain on enää lisättävää. Jaakko ei enää ruvennut lautturiksi, vaan herra Drummondin kirjuriksi, jossa toimessaan hän tuli niin eteväksi, että herra Drummond myöhemmin otti hänet kauppakumppaniksensa. Saara oli säilyttänyt hellät tunteensa orpopoikaa kohtaan ja meni hänelle aviovaimoksi hänen tultuansa mieheksi. Kapteeni Turnbull pysyi myöhään kuolemaansa saakka Jaakon isällisenä ystäväenä ja osoitti kiitollisuuttansa henkensä pelastajalle vielä kuolemassansakin määräämällä hänet koko suuren omaisuutensa perijäksi.

Tuhansille kodeille tuhatjärvien maassa

Kokoelma tarjoo arvokkaita teoksia mitä huokeimmasta hinnasta. Tähän saakka on ilmestynyt:

- N:o 1. *Pohjan-Piltti*. Kuvaus lopulta 13:ttä vuosisataa. Kirjoitti *Yrjö-Koskinen*. Uusi painos. Hinta 35 p.
- N:o 2. *Suomalaisia sananlaskuja*. Selittänyt *Elias Lönnrot*. Hinta 35 penniä.
- N:o 3. *Sotamies Ivanovin muistelmia*. Kirjoittanut *Wsewolod Garshin*. Suomentanut *M. Wuori*. Hinta 35. p.
- N:o 4. *Aleksanteri Petöfin runoja*. Koonnut *Severi A. Ynnä* Petöfin elämäkerta. Hinta 35 p.
- N:o 5 & 6. *Eläinten elinkeinot ja teollistoimet*. Parhaiten lähteitten mukaan kirjoittanut *O. M. Reuter*. Suomentanut *Hilja Useilla* puupiirroksilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 7 & 8. *Mexikon valloitus*. Kappale Amerikan historiaa. Kirjoittanut *Tyko Hagman*. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 9. *Pappilan tuwassa*. Yksinäytöksinen huvinäytelmä. Kirjoitti *Martti Wuori*. Hinta 35 p.
- N:o 10. *Juhani Ahon kirjoittamia lastuja*. Valikoima teoksista „Lastuja“ ja „Uusia lastuja“. Hinta 35 p.
- N:o 11 & 12. *Suomen kalat ja kalastus Suomessa*. Kirjoitti *O. M. Reuter*. Suomensi *W. Peltonen*. Kuvilla varustettu. Hinta 70 p.
- N:o 13. *Protestanttisuus ja sen vaikutus kansojen menestykseen*. Kirjoitti *Emile de Lavaley*. Suomensi *A. Meurman*. Hinta 35 p.
- N:o 14. *Singonneita säkeneitä*. Kirjoitti *Louise Westkirch*. Suomentanut *Helmi Setälä*. Hinta 35 p.
- N:o 15. *Joulu-ilta*. Kirjoittanut *Charles Dickens*. Suomensi 95 sivua. Hinta 35 p.
- N:o 16. *Hän on Sysmästä*. Huvinäytelmä yhdessä näytöksessä. Mukailut *Minna Canth*. Hinta 35 p.
- N:o 17. *Metsänriistan hoidosta Suomessa*. Kirjoittanut *Karl H. Lindholm*. Suomensi. Useilla kuvilla varustettu. 35 p.
- N:o 18. *William Ew. Gladstone*, valtiomies ja kansanystävä. Kirjoittanut *O. W. Ålund*. Suomensi. Gladstonen kuvalla varustettu. Hinta 35 p.

Kuusi eri vihkoa korukansissa maksaa 2 m. 75 p.

Tämä arvokas ja todellakin huokeahintainen kokoelma on jokaisen kansalaisen kirjasto-
hankittava. Perheen kaikille jäsenille se tarjoo hyvää ja hyödyllistä lukemista.